Facultade de Ciencias da Educación

Presentación da Facultade

A Facultade de Educación é a escola de escolas: unha institución pública ao servizo de todas as persoas interesadas na mellora continua da educación e dos servizos sociais. Trátase dun centro universitario que se asenta sobre a historia dos centros de formación de mestres/as, educadores/as sociais e traballadores/as sociais, pero tamén sobre a historia do ensino e dos servizos sociais.

É unha facultade, polo tanto, que tenta incorporar todos os medios técnicos posibles, pero sen renunciar a un pasado que se constrúe sobre o esforzo colectivo dos profesionais e da cidadanía.

Os cambios respecto ao presente son considerables. Pero hai algo que unha facultade de educación debe contribuír a que se manteña: o espírito solidario dos veciños/as e a percepción da escola como propia, como asunto da comunidade.

Agardo que as persoas que elixen esta facultade para realizar os seus estudos teñan esa mentalidade de pertenza a un grupo que constrúe o futuro colectivo da educación e dos servizos sociais.

A oferta educativa para o próximo curso no Centro é:

Catro títulos de Grao:

- GRADO EN EDUCACIÓN INFANTIL
- GRADO EN EDUCACIÓN PRIMARIA
- GRADO EN EDUCACIÓN SOCIAL
- GRAO EN TRABALLO SOCIAL

Catro títulos de Máster:

- Master en Dificultades de Aprendizaxe e procesos cognitivos
- Master en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos
- Master en Investigación Psicosocioeducativa con Adolescentes en Contextos Escolares
- Master en Profesorado de Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino dos Idiomas (especialidades de Orientación, Xeografía, Historia, Humanidades, Matemáticas e Tecnoloxía) Por outra banda, durante os últimos anos, a Facultade de Empresariais e Turismo, potenciou, de forma considerable a participación dos estudiantes en programas de movilidade.

Para obter máis información visita a nosa páxina web

http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php

Equipo Decanal

O Equipo Decanal está composta polos seguintes membros:

Decana:
Dª María del Mar García Señorán

Vicedecanos/as:

D. Ramón Ángel Fernández Sobrino

Dª María del Carmen Ricoy

D. Xosé Manuel Cid Fernández

D.ª María del Pino Díaz Pereira

Secretario:
D. Antonio González Fernández

Localización

LOCALIZACIÓN DA FACULTADE.

Dirección postal:

Facultade de Ciencias da Educación

R/. Doctor Temes, s/n 32004 Ourense

A Facultade de Ciencias da Educación atópase no denominado Edifico Facultades ou Edificio de Ferro, contando ademais con outros espazos docentes situados nos pavillóns 1 e 2.

Directorio telefónico:

Conserxería: 988 387 101

Secretaría alumnado Graos : 988-387-168, 98- 387-194, 988-36-890

Secretaría alumnado Mestrados: 988 368 893

Decanato: 988-387-159

Correo electrónico:

Secretaría alumnado: secexbo@uvigo.es

Secretaría Decanato: sdexbo@uvigo.es

Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
O05M138V01101	Interculturalismo en Entornos Socio-educativos	1c	4.5
O05M138V01102	Interculturalismo en Contextos Escolares	1c	4.5
O05M138V01103	Ensino e Aprendizaxe da/s Lingua/s da Sociedade de Acollida	1c	4.5
O05M138V01104	Desenvolvemento Comunitario	1c	4.5
O05M138V01105	Compensación das Desigualdades na Educación	1c	4.5

O05M138V01106	Calidade de Vida para as Persoas Maiores	1c	4.5
O05M138V01107	Educación de Adultos	1c	4.5
O05M138V01108	Da Inxustiza da Desigualdade á Riqueza da Diferenza	1c	4.5
O05M138V01109	Xénero e Educación	1c	4.5
O05M138V01201	Calidade de Vida das Persoas con Discapacidade	2c	4.5
O05M138V01202	Medidas de Atención á Diversidade para Persoas con Altas Capacidades	2c	4.5
O05M138V01203	Medidas de Atención á Diversidade para Alumnas/Alumnos con Necesidades Educativas	2c	4.5
O05M138V01204	Prácticum	2c	12
O05M138V01205	Traballo de Fin de Máster	2c	12

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Interculturalismo en Entornos Socio-educativos				
Materia	Interculturalismo en Entornos Socio-educativos			
Código	O05M138V01101			
Titulacion	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OP	1	1c
Lingua impartición	Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Cid Fernández, Xosé Manuel			
Profesorado	Cid Fernández, Xosé Manuel de Jesús Rodríguez, María Elena Fernández Bello, Pedro Pato Lorenzo, Josefina			
Correo-e	xcid@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia forma parte do módulo Interculturalismo e educación, no que tamén se inclúe "Interculturalismo en contextos escolares". Os estudantes cursan en primeiro lugar esta materia, que pretende fornecer un panorama dos desafíos sociais e culturais que plantexa a realidade multicultural e multilingüe da Comunidade Autónoma Galega, designadamente visibilizada pola recente e cada vez máis relevante presenza de imigrantes e retornados, e que tenta construir respostas innovadoras desde o interculturalismo crítico para o ámbito socioeducativo en xeral. É por iso que entendemos esta materia como un espazo de reflexión crítica que interprete tamén desde unha óptica □xeográfica□ o fenómeno da mobilidade e das migracións, que formule propostas innovadoras sobre a xestión da diversidade lingüística e cultural para a Galiza do século XXI e que impulse un diálogo intercultural igualitario con persoas, colectivos e asociacións de inmigrantes de diferentes culturas e linguas co obxectivo de achar valores compartidos para a convivencia e solucións comúns para a superación das barreiras sociais, para alén de proporcionarlle ao alumnado os recursos necesarios para estimular e potenciar a súa capacidade de autocrítica no plano das crenzas, actitudes e condutas estereotipadas e prexuizosas fronte ás persoas e grupos pertencentes a outras culturas. En conclusión, a materia "Interculturalismo en entornos socio-educativos" participa na consecución daqueles obxectivos do máster que fan referencia, especialmente, á adquisición de formación teórica de carácter multidisciplinar no ámbito do interculturalismo, a análise de situacións reais e de experiencias educativas innovadoras, así como no coñecemento, deseño, desenvolvemento e avaliación de programas, actividades e materiais de carácter socioeducativo e intercultural.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB2	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos relacionados coa diversidade e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CB3	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüedades.	• saber facer
CB5	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.	• saber • saber facer
CG1	Adquirir unha formación teórica de carácter multidisciplinar e comprender os fundamentos teóricos-prácticos relacionados cos ámbitos de diversidade, con énfase nas necesidades educativas especiais, interculturalismo, compensación de desigualdades, sexo/xénero e educación de persoas adultas.	• saber
CG2	Coñecer e analizar as situacións reais de diversidade que se poden ver reflectidas nos contextos educativos, tanto formais como non formais, empregando procesos sistemáticos de indagación.	• saber • saber facer
CG4	Favorecer a adquisición dos coñecementos e destrezas idóneas para o deseño, posta en práctica e avaliación de propostas de intervención no ámbito da diversidade, ofrecendo novas iniciativas na resolución dos problemas.	• saber • saber facer • Saber estar / ser

CG5	Adquirir un compromiso ético no desenvolvemento da profesión, nomeadamente no referido ao apoio dos colectivos e sectores sociais discriminados e menos favorecidos.	• Saber estar / ser
CE1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de decribir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar	• saber
CE2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras	• saber facer
CE3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador	• saber
CE7	Identificar os servizos de apoio escolares e socio-comunitarios que poden ser de utilidade no ámbito da diversidade	• saber
CE8	Planificar e organizar traballos tutelados, sendo capaz de buscar e analizar información procedente de diferentes fontes, obter e analizar datos e elaborar con corrección un informe relacionado con algún dos módulos do mestrado	• saber facer
CE9	Comprender, analizar e valorar as dimensións éticas e políticas implícitas nos procesos educativos formais e non formais en contextos de diversidade	• saber • Saber estar / ser
CE12	Ser capaz de emitir unha valoración crítica sobre programas, materiais e prácticas educativas e socio-educativas relacionadas coa diversidade	• saber facer • Saber estar / ser
CE13	Promover unha actitude positiva cara as ideas e as prácticas educativas innovadoras relacionadas coa diversidade	• Saber estar / ser
CT2	Dominar diferentes estratexias metodolóxicas co propósito de mellorar as condutas profesionais e facilitar a aprendizaxe autónoma, a través do emprego de recursos como os contratos de aprendizaxe, a aprendizaxe baseada en problemas ou o uso de portafolios	• saber facer
CT3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade	• Saber estar / ser
CT4	Adquirir as habilidades básicas para o debate e a exposición de ideas fundamentadas	
CT5	Favorecer o traballo cooperativo, asumindo responsabilidades e aceptando a disparidade de opinións	• saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Reforzar a capacidade de saber aplicar os coñecementos adquiridos á resolución de problemas en contextos amplos e interdisciplinarios mediante, entre outras metodoloxías, estratexias de aprendizaxe cooperativa e de aprendizaxe baseada en problemas/casos/proxectos	CB2 CB5 CG4 CG5 CE2 CE8 CT2 CT5
Desenvolver representacións e actitudes positivas cara as diferentes linguas e culturas	CB2 CG1 CE13 CT3
Analizar e avaliar os diferentes modelos de xestión da diversidade lingüística e cultural	CB2 CG4 CE2 CE3 CT5
Promover movementos, asociacións e entidades de educación no ocio e no tempo libre que estimulen a presenza e a participación de crianzas, mozos e mozas inmigrantes e retornados para codefinir e coconstruir un mundo de todos desde o diálogo libre de imposicións	CB3 CG4 CG5 CE7 CE13 CT2 CT3
Deseñar programas e/ou actividades e materiais de uso por asociacións de atención a colectivos culturalmente diversos, para favorecer a normalización da convivencia de diferentes culturas	CB5 CG4 CG5 CE2 CE3 CE12 CT2 CT5

Analizar e valorar prácticas educativas innovadoras relacionadas coa normalización da convivencia no ámbito local	CB2 CG2 CE12 CE13 CT2
Identificar os servizos socio-comunitarios e as súas actividades profesionais que se ofrecen a inmigrantes individual ou colectivamente	CB2 CG5 CE7 CT3
Levar a cabo actividades de planificación e avaliación de iniciativas interculturais, empregando metodoloxías que favorezan o traballo colaborativo entre alumnado, profesionais e con asociacións de inmigrantes	CB2 CB3 CG4 CE2 CE8 CT3 CT5
Ser capaz de valorar positivamente os sistemas culturais minoritarios, incluído o propio, que, paradóxicamente, se pode considerar minoritario no propio territorio, por baixa autoestima e carencia dunha política de posta en valor dos valores culturais galegos e os relacionados coas colectividades xeográficamente próximas	CB2 CG4 CG5 CE8 CE9 CE12 CT3 CT4
Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos xeográficos ó seu traballo no campo do interculturalismo	CB2 CG1 CE1 CE3 CT4
Proporcionar os recursos necesarios para potenciar a súa capacidade reflexiva e para adoptar unha actitude responsábel, respectuosa e cooperativa no traballo con persoas e grupos de inmigrantes	CB2 CB3 CG2 CG5 CE2 CE9 CT3 CT5
Coñecer os diferentes enfoques teóricos e análises da realidade da convivencia entre colectivos con diferenzas lingüísticas e culturais	CB2 CG1 CG2 CE1 CE12 CT2 CT4 CT5
Reflexionar sobre os contributos que a Psicoloxía Social pode ofrecer como ferramenta explicativa á hora de dar conta dos procesos que rixen a conduta interpersoal e intergrupal	CB2 CG1 CG4 CE1 CE2 CT2
Contribuír á educación intercultural profundizando no coñecemento dos fenómenos subxacentes ao desenvolvemento de prexuízos e de actitudes e comportamentos discriminativos fronte ás persoas diferentes	CB2 CB5 CG1 CG2 CG5 CE3 CE12 CT3
Lograr competencias para manexar eficazmente os conflitos intergrupais xurdidos no ámbito da multiculturalidade e para promover actitudes cooperativas previndo e/ou reducindo os prexuízos	CB5 CG4 CE3 CE9 CE13 CT3 CT5

Saber interpretar críticamente os mecanismos (latentes ou manifestos, conscientes ou inconscientes) mediante os que a cultura ou os colectivos dominantes continúan a manter minorizados a grupos lingüísticos, étnicos, socioculturais...	CB2 CB5 CG1 CG5 CE1 CE9 CE12 CT2 CT4

Contidos	
Tema	
1. O direito á diferenza. Implicacións socioeducativas do interculturalismo	1.1. A educación intercultural nos contextos socioeducativos 1.2. Interculturalismo e educación para a paz 1.3. Experiencias socioeducativas na nosa realidade 1.4. Planificación e avaliación de un Encontro Intercultural
2. A perspectiva intercultural desde as diversas realidades xeográficas	2.1. As diferentes áreas xeográficas no marco natural 2.2. As diferentes áreas xeográficas no marco sociocultural 2.3. As migracións no mundo actual 2.4. A integración na comunidade local da diversidade sociocultural
3. Aspectos psicosociais das comunidades con diversidade social e cultural	3.1. Estereotipos: clasificación, funcións e orientacións teóricas 3.2. Relación entre estereotipo, prexuízo e discriminación 3.3. As relacións intergrupais. Enfoques teóricos: teoría do conflito realista e teoría da identidade social 3.4. Psicoloxía social aplicada á resolución de conflitos intergrupais. Cambio de actitudes e redución de prexuízos
4. A xestión do plurilingüismo e do interculturalismo en Galicia como desafío histórico	4.1. Principios, estratexias e boas prácticas para unha política plurilingüe e intercultural 4.2. Caracterización e tipoloxía de situacións pluriculturais e plurilingües complexas. Galicia como desafío e como proxecto

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	13	10	23
Seminario	6	18	24
Seminario	4	4	8
Lección maxistral	7	17.5	24.5
Traballo	0	25	25
Práctica de laboratorio	0	4	4
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante
Seminario	Convite a persoas con experiencia práctica. Reflexión sobre a súa actuación profesional e o labor que desenvolve a entidade na que traballa
Seminario	Axuda para a realización dos TRABALLOS TUTELADOS. O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Lección maxistral	Exposición ao alumnado da información básica sobre os contidos da materia e/ou directrices sobre os traballos, exercicios ou proxectos a desenvolver polos discentes de forma individual ou colectiva

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante
Seminario	Axuda para a realización dos TRABALLOS TUTELADOS. O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...

Probas	Descrición
Traballo	Os aprendices, individualmente ou en pequeno grupo, presentan e/ou defenden na aula un texto escrito como resposta a unha cuestión complexa previamente planificada na súa arquitectura básica.
Práctica de laboratorio	Os estudantes, individualmente ou en pequeno grupo, presentan e defenden nas sesións presenciais respostas ben argumentadas a cuestións suscitadas por eles mesmos ou polo profesor.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballo tutelado	Valoración das actividades realizadas na aula ou en outros contextos controlados	50	CB2 CB3 CG4 CG5 CE1 CE2 CE9 CE12 CE13 CT4 CT5
Traballo	Valoración do traballo tutelado, individual ou grupal	30	CB2 CB3 CB5 CG1 CG2 CG4 CE1 CE2 CE8 CE9 CE12 CT2 CT5
Práctica de laboratorio	Presentación en clase de resultados do traballo individual ou en pequeno grupo	10	CB3 CG4 CE3 CE12 CT4 CT5

Outros comentarios sobre a Avaliación

As actividades non superadas na 1ª convocatoria poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas.
O alumnado que por motivo xustificado non poda asistir a todas as sesións presenciais contará con actividades alternativas.

Os dez puntos da calificación global da materia coresponderán a:

- 1 PUNTO: Participación na actividade do módulo e realización de tarefas derivadas da mesma.

- 2.25 PUNTOS: Traballos, presentacións e/ou actividades de aula (Tema 1).

- 2.25 PUNTOS: Traballos, presentacións e/ou actividades de aula (Tema 2).

- 2.25 PUNTOS: Traballos, presentacións e/ou actividades de aula (Tema 3).

- 2.25 PUNTOS: Traballos, presentacións e/ou actividades de aula (Tema 4).

Para facilitar unha perspectiva global máis coordenada da materia, o alumnado deberá utilizar o POWER POINT subido a

FAITIC sobre os aspectos transversales máis relevantes. Alén diso, nas actividades de cada tema avaliaráse positivamente o esforzo de relacionar os diferentes aspectos da materia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Cid, X. M.; Soutelo, R. Dominguez, X. C., As migracións nas sociedades contemporáneas: os desafíos na Galicia actual (tema 1), Sotelo Blanco, 2008, Santiago

Valero Matas, J.A., La educación social ante los nuevos retos de la inmigración y los servicios sociales (tema 1), Universidad de Valladolid, 2008, Valladolid

Nogué Font, J. et Rufí, J. V., Geopólítica, identidad y globalización (tema 2), Ariel, 2001, Barcelona

VV.AA., Atlas mundial ilustrado (tema 2), Everest, 2006, León

Zárate Martín, M. A., et Rubio Benito, M. T., Geografía Humana. Sociedad, Economía y Territorio (tema 2), Ed. Ramón Areces, 2005, Madrid

Expósito, F. et Moya, M. (coords.), Aplicando la Psicología social (tema 3), Pirámide, 2005, Madrid

Martínez García, M. F., Diversidad cultural: una oportunidad y un desafío para la convivencia. Psicología científica (tema 3), www.psicologiacientifica.com, 2006,

Vila, E. (coord.), Pedagogía de la alteridad. Interculturalidad, género y educación (tema 3), Popular, 2007, Madrid

Beacco, J. C. et al., Guide pour le développement et la mise en oeuvre de curriculums pour une éducation plurilingue et interculturelle (tema 4), Edición revisada en 2015, Conseil de l´Europe-DPL, 2016, Strasbourg

Beacco, J. C. et Byram, M., Guide pour l´élaboration des politiques linguistiques éducatives en Europe (tema 4), Conseil de l´Europe-DPL, 2007, Strsbourg

Conseil de l´Europe-Comité de Ministres, Libro Blanco sobre el diálogo intercultural (tema 4), Versión Ministerio de Cultura, 2009, Strasbourg-Madrid

Leclerc, j., L´aménagement linguistique dans le monde (tema 4), Última versión electrónica, CEFAN, Université Laval, 2016, Québec

Bibliografía Complementaria

Proxecto Atántida, nterculturalidad y Educación: Un nuevo reto para la sociedad democrática, 2003,

Aguilar, M.J. (dir.), Inmigración, interculturalidad y ciudadanía. Nuevas realidades y estrategias de acción en la España del siglo XXI, Edición en DVD-ROM, UCLM-MCYT, 2005,

Cid, X. M.; Feijoo, X.; Veloso, S. et Carita, L., A experiencia de Ponte... nas ondas! e a candidatura do patrimonio inmaterial galego-português á UNESCO. In Pereiro, X. (coord): As fronteiras e as identidades raianas entre Portugal e España, Galaxia, 2007, Vigo

Cid, X. M. et Fernández, R., Camiños para o encontro Galicia Portugal. In Claves de educación e de cultura, Lethes, 7, 50-69, 2006,

Cid, X. M., Dapía, M. D. Heras, P. Payá, M., alores transversales en la práctica educativa, Síntesis, 2001, Madrid

García Molina, J. et Marí, R. (coodds.), Pedagogía social y mediación educativa, Asociación de Educadores Sociales de C-LM, 2002, Toledo

González, S., Abrente incerto. Pobreza, dereitos humanos e desenvolvemento na Galicia de hoxe, Sotelo Blanco, 1999, Santiago de Compostela

Jares, X. R. (coord.), Educación e Paz II. Presente e futuro da construcción da Paz, Xerais, 2008, Vigo

Suárez Sandomingo, J. M. (Coord.), La interculturalidad pedagógica: nuevos enfoques, nuevas prácticas, Axac, 2005, Lugo

Touriñán, J. M. et Santos, M. (eds.), Interculturalidad y educación para el Desarrollo. Estrategias sociales para la comprensión internacional, Xunta de Galicia, 1999, Santiago

VV.AA., Curso de castellano para inmigrantes y refugiados, Fundación Largo Caballero, 2000, Madrid

Corna-Pellegrini, G., La reflexión geográfica para prepararse al multiculturalismo, Scripta Nova, 94 (2), 1-13., 2001,

Brown, R., Prejuicio: su psicología social, Alianza Editorial, 1998, Madrid

Essomba, M. A., Diez ideas clave. La gestión de la diversidad cultural en la escuela, Graó, 2008, Barcelona

Rodríguez, A., Psicología social de los prejuicios. In Álvaro, J.L., Garrido, A. et Torregrosa, J.R. (coords.). Psicología social aplicada, McGraw-Hill, 1996, Madrid

Solé, C. (ed.), Racismo, etnicidad y educación intercultural, Universitat de Lleida, 1996, Lleida

Solé, C., Visiones teóricas y actualidad del racismo, Universitat Autònoma de Barcelona, 1996, Bellaterra

Van Dijk, T., Racismo y discurso de las elites, Gedisa, 2003, Barcelona

VV.AA., La interculturalidad que viene. El diálogo necesario, Icaria, 1998, Barcelona

Burgueño, J., El mapa escondido: las lenguas de España, Boletín de la A.G.E., 34, 171-192, 2003,

Castellotti, V. et Moore, D., Valoriser, mobiliser et développer les répertoires plurilingues et pluriculturelles pour une meilleure intégration, Conseil de l´Europe-UPL, 2010, Strasbourg

Conseil de l´Europe-UPL, Migrants adultes: intégration et éducation, www.coe.int/lang-migrants (Site ILMA), 2015, Strasbourg

Conseil de l´Europe-UPL, Enfants et Adolescents issus de l´immigration. Intégration et éducation, www.coe./lang/fr, 2013, Strasbourg

Consello da Cultura Galega, A(s) lingua(s) a debate. Inquérito sobre opinións, actitudes e expectativas da sociedade galega, Edición revisada e ampliada, 2012, A Coruña

Duarte Collazo, S., O estándar galego: reintegracionismo vs. autonomismo, Romanica Olomucensia, 26 (1), 1-13, 2014,

Esteban-Guitart, M. et Saubich, X., La práctica educativa desde la perspectiva desde los fondos de conocimiento e identidad, Teoría Educativa, 25, 189-211, 2013, Salamanca, Universidad
Fernández Bello, P., Bases para un espacio comunicativo común Galiza- Norte de Portugal (texto presentado a la Conferencia Internacional de Barcelona sobre el Plurilingüísmo en Europa), AGALIA, 27, 363- 371, 1991, A Coruña
Fernández Bello, P., Galiza-Gallaecia-Portugal: umha realidade negada, AGALIA, 43, 285-297, 1995, A Coruña
Garrido, C., Estado actual e perspectivas da norma lexical, AGALIA, 57, 3-25, 1999, A Coruña
Garrido, C., Estratégia para a habilitaçom em galego das línguas especializadas científico-técnicas. In Lingua e Investigación. II Xornadas sobre Lingua e Usos, Servizo de Publicacións, 2006, Coruña, Universidade
González González, M (dir.), Mapa sociolingüístico de Galicia 2004. Vol. 1: Lingua inicial e competencia lingüística en Galicia, RAG-Seminario de Sociolingüística, 2007, A Coruña
González González, M. (dir.), Mapa sociolingüístico de Galicia 2004. Vol. 2: Usos lingüísticos en Galicia, RAC-Seminario de Sociolingüística, 2008, A Coruña
Instituto Galego de Estadística (IGE), Enquisa de condición de vida das familias. Coñecemento e uso do galego. Ano 2013. Resumo de Resultados, Xunta de Galicia, 2014, Santiago
González González, M. (dir.), Mapa sociolingüístico de Galicia 2004. Vol. 3: Actitudes lingüísticas en Galicia, RAC-Seminario de Sociolingüística, 2011, A Coruña
Lagares, X. C., O galego em seu labirinto: breve análise glotopolítica, Letras, Santa Maria, 21 (42), 97-128, 2011,
Little, D. (dir.), Intégration linguistique et educative des enfants et adolescents issus de l´immigration, Conseil de l´Europe-UPL, 2010, Strasbourg
McPake, J. et Tinsley, T. (coords.), Valoriser toutes les langues en Europe, Centre européen pour les langues vivants, 2007, Graz
Mian Massana, A., La regulación constitucional del multilingüismo, Revista Españpla de Derecho Constitucional, 10, 12, 1984,
Monteagudo, H. et Alonso Pintos, S., Que lusofonia para a Galiza, Anuario Internacional de Comunicaçâo Lusófona/2010, 2010,
Monteagudo, H. (dir.), O idioma galego na sociedade: a evolución sociolingüística 1992-2008, Consello da Cultura Galega/SS, 2011,
Monteagudo, H., Política lingüística en Galicia: apuntes para un nuevo balance, QVR, 39, 21-39, 2012,
Ramallo, F., O´Rourke, B., Perfiles neohablantes de gallego. In Puigdevall, M. (coord.), Los nuevos hablantes de lenguas minoritarias: pertinencias y legitimidades [dosier en línea], Digithum, 16, 98-105, 2014,
Santos Rego, M. A., Lorenzo, M., Samartino, E., Los nuevos aprendices del gallego. Articulando materiales para el empoderamiento lingüístico y la inclusión educativa, Segundas lenguas e inmigración en red, 3, 106-123, 2010,
Santos Rego, M. A., Cerndas Ríos, F. X., Lorenzo Moledo, M. M., O profesorado de educación infantil e primaria diante da inmigración e da educación intercultural, Eduga: Revista Galega do Ensino, 63, 43-62, 2012,
Thürmann, E., Volmer, H. et Pieper, I., Langue de scolarisation et apprenants vunérables, Conseil de l´Europe-UPL, 2010, Strasbourg
Xunta de Galicia, Plan de acollida. Orientacións para a súa elaboración. Materias de apoio ao profesorado para a atención educativa ao alumnado procedente do extranxeiro, Grafisant, 2005, Santiago
Xunta de Galicia, Memorando de entendemento entre a Xunta de Galicia e o Camões para a adopción do portugués como lingua extranxeira, 2015, Santiago
Xunta de Galicia-DOGA, Decreto 79/2010 para el plurilingüismo en la ensññanza no universitaria de Galicia, 2010, Santiago
Xunta de Galicia-DOGA, Lei 1/2014 para o aproveitamento da lingua portuguesa e vínculos coa lusofonía, 2014, Santiago

Recomendacións

Outros comentarios

O calendario de actividades de aula estará ao dispor dos discentes desde a sesión de acollida ao Máster.
Na presentación da materia, tamén se entregará aos presentes unha copia do POWER POINT no que se suliñan as DIMENSIÓNS TRANSVERSAIS aos cuatro temas impartidos por profesores diferentes pondo en destaque a unidade englobante apuntada polo título da materia.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Interculturalismo en Contextos Escolares				
Materia	Interculturalismo en Contextos Escolares			
Código	O05M138V01102			
Titulacion	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Mociño González, María Isabel			
Profesorado	Carballo Bouzas, Jesús A. Depalma Ungaro, Renee González Piñeiro, Manuel Mociño González, María Isabel			
Correo-e	imocino@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia Interculturalismo en contextos escolares participa na consecución daqueles obxectivos do máster que fan referencia, especialmente, á adquisición de formación teórica de carácter multidisciplinar no ámbito do interculturalismo, a análise de situacións reais e de experiencias educativas innovadoras, así como no coñecemento, utilización e deseño de actividades e materiais multiculturais nos centros e aulas.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB5	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.	• saber facer
CG4	Favorecer a adquisición dos coñecementos e destrezas idóneas para o deseño, posta en práctica e avaliación de propostas de intervención no ámbito da diversidade, ofrecendo novas iniciativas na resolución dos problemas.	• saber • saber facer
CG5	Adquirir un compromiso ético no desenvolvemento da profesión, nomeadamente no referido ao apoio dos colectivos e sectores sociais discriminados e menos favorecidos.	• Saber estar / ser
CE1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de decribir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar	• saber
CE2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras	• saber facer
CE3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador	• saber facer
CE5	Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica	• saber facer
CE6	Coñecer a lexislación básica referida á diversidade nos contextos educativos e socio-educativos, analizando a súa implicación no exercicio profesional	• saber • saber facer
CE8	Planificar e organizar traballos tutelados, sendo capaz de buscar e analizar información procedente de diferentes fontes, obter e analizar datos e elaborar con corrección un informe relacionado con algún dos módulos do mestrado	• saber facer
CE12	Ser capaz de emitir unha valoración crítica sobre programas, materiais e prácticas educativas e socio-educativas relacionadas coa diversidade	• saber facer • Saber estar / ser
CE13	Promover unha actitude positiva cara as ideas e as prácticas educativas innovadoras relacionadas coa diversidade	• Saber estar / ser
CT1	Utilizar as novas tecnoloxías en diferentes contextos: formativos, de investigación, de aplicación profesional, para difundir e compartir ideas, etc.	• saber • saber facer
CT2	Dominar diferentes estratexias metodolóxicas co propósito de mellorar as condutas profesionais e facilitar a aprendizaxe autónoma, a través do emprego de recursos como os contratos de aprendizaxe, a aprendizaxe baseada en problemas ou o uso de portafolios	• saber • saber facer
CT3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade	• Saber estar / ser

CT4	Adquirir as habilidades básicas para o debate e a exposición de ideas fundamentadas	• saber facer

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Analizar e comparar os diferentes modelos de relación entre culturas, dende a segregación ao interculturalismo	CG5 CE1 CE3 CE8 CT3 CT4
Analizar e valorar diferentes plans de acollida patrocinados por comunidades autónomas.	CG5 CE1 CE6 CE12 CE13 CT3
Analizar diferentes modelos de inmersión lingüística no contexto escolar.	CB5 CG4 CE3
Levar a cabo actividades de planificación e avaliación de iniciativas interculturais, empregando metodoloxías que favorezan o traballo colaborador entre alumnado e profesionais e asociacións de inmigrantes.	CB5 CG4 CE2 CE5 CE8 CT1
Coñecer as características básicas da competencia plurilingüe e a súa relación ca competencia intercultural.	CE12 CT1
Analizar e emitir xuizos críticos sobre prácticas educativas innovadoras relacionadas co interculturalismo nas aulas.	CG5 CE12 CE13 CT3
Utilizar recursos de internet para a localización de materiais interculturais e multilingüísticos.	CG4 CE12 CT1 CT2

Contidos	
Tema	
1. Interculturalismo e institución escolar	Respostas da institución escolar ante a coexistencia de diferentes culturas. Da multiculturalidade á interculturalidade. Obxectivos e contidos da educación intercultural. Programas de acollida intercultural. Experiencias educativas de carácter intercultural.
2. Programas de inmersión lingüística	Políticas de inclusión social e interculturalismo. Experiencias en inmmersión lingüística. Análise crítica das experiencias.
3. Internet como veículo e fonte de recursos interculturais	Internet como vehículo de comunicación intercultural. Internet como fonte de recursos didácticos.
4. Plurilingüismo e interculturalidade	Principios e teorías que sustentan o plurilingüismo e a interculturalidade. A aula plurilingüe como peza chave para a integración pluricultural. O perfil competencial do individuo plurilingüe. Actividades comunicativas de lingua. Niveis de dominio das actividades comunicativas. A dimensión intercultural da competencia plurilingüe.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	4	0	4
Traballo tutelado	14	49.5	63.5
Estudo de casos	6	20	26
Lección maxistral	6	9	15
Debate	3	1	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Seminario	Seguimento do traballo dos estudantes
Traballo tutelado	Realización de actividades de aula (visionado materiais audiovisuais, comentarios de texto, debates, estudo de casos, etc.
Estudo de casos	Análise de situacións reais ou simuladas
Lección maxistral	Presentación inicial dos temas que abarca a materia

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminario	Seguimento do traballo do alumnado, tanto individual como en grupo. Atención directamente na aula e no espazo/tempo destinado ao efecto. Tamén se fará seguimento por correo electrónico, por Faitic e, no seu caso, por Skype.
Traballo tutelado	Orientación na aula e, de ser o caso, por correo electrónico.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballo tutelado	Participación nas actividades de aula (ata 3 puntos) Valoración das actividades prácticas e tuteladas, así como do portafolio das mesmas (ata 6 puntos). Asistencia á actividade de módulo e debate (ata 1 punto)	100	CG5 CE1 CE8 CT3

Outros comentarios sobre a Avaliación

As actividades titorizadas realizaranse en pequenos grupos, cun máximo de 4 persoas

As actividades non superadas na 1ª convocatoria poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas.

O alumnado que por motivo xustificado non poida asistir a todas as sesións presenciais contará con actividades alternativas para recuperar cada unha delas. A avaliación continua require asistir polo menos ao 75% das clases.

O alumnado que non supere a materia por avaliación continua terá unha/s proba/s de avaliación, ao redor dos contidos nucleares da materia, coa data tope que marque o calendario do mestrado para os exames oficiais. Esta proba de avaliación suporá o 100% da puntuación e os seus pormenores e características serán concretadas polo profesorado ao alumnado o día da presentación da materia e cando se faga a consulta persoalmente.

Así mesmo o tipo de proba/s figurará/n en Faitic, nas respectivas materias, nunha carpeta baixo a denominación **Alumnado non asistente**, na que se presentarán os detalles da/s mesma/s, concretando tamén onde terá que realizar a entrega o alumnado.

As datas dos exames oficiais poden consultarse na web do mestrado.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

DePalma, R. & Cruz López, L., The Hijab and the Integration of the Muslim Other in Spanish Schools, 12 (1), Policy Futures in Education, 2014,

González Piñeiro, M., C. Guillén Díaz y J.M. Vez, Didáctica de las lenguas modernas: Competencia plurilingüe e intercultural, Síntesis, 2010, Madrid

Priegue Caamaño, D., A escola en Galicia e os desafíos do alumnado inmigrante: avaliación dun Programa para familias inmigrantes, 42, Revista Galega de Educación, 2008,

Bibliografía Complementaria

Ansó Doz, R., Tejiendo la interculturalidad: actividades recreativas para el aula, Catarata, 2007, Madrid

Autobiografía de encuentros interculturales, Consello de Europa, https://www.coe.int/es/web/autobiography-intercultural-encounters

Byram, M., Teaching and assessing intercultural communicative competence, Multilingual Matters, 1997, Clevedon

Essomba Gelabert, M.A. y Escarbajal Frutos, A., Interculturalidad y atención educativa a la población inmigrada. Tendencias, modelos y experiencias, 45, Revista Electrónica Interuniversitaria de Formació, 2014,

Fernández Larragueta, S. Rodorigo, M. y Fernández Sierra, J., La mediación intercultural en la escuela: una práctica en construcción, 13, En-clave Pedagógica, 2013-2014,

Hall, E. T., Beyond culture, Anchor Books, 1976, New York

Portfolio europeo das linguas, Consello de Europa, http://www.edu.xunta.gal/portal/portfolio

Rodríguez Izquierdo, R.M., Imagen social de los inmigrantes de los estudiantes de magisterio, 20(2), Revista Complutense de la Educación, 2008,
Rodríguez Salgado, L. e Vázquez Silva, I., Muller Inmigrante, Lingua e Sociedade, Galaxia, 2017, Vigo

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Ensino e Aprendizaxe da/s Lingua/s da Sociedade de Acollida				
Materia	Ensino e Aprendizaxe da/s Lingua/s da Sociedade de Acollida			
Código	O05M138V01103			
Titulacion	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OP	1	1c
Lingua impartición	Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Mociño González, María Isabel			
Profesorado	Agrelo Costas, María Eulalia Enríquez Salido, Carmen Mociño González, María Isabel			
Correo-e	imocino@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CE1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de decribir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar	• saber
CE2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras	• saber facer
CE5	Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica	
CE6	Coñecer a lexislación básica referida á diversidade nos contextos educativos e socio-educativos, analizando a súa implicación no exercicio profesional	
CE7	Identificar os servizos de apoio escolares e socio-comunitarios que poden ser de utilidade no ámbito da diversidade	• saber facer
CE8	Planificar e organizar traballos tutelados, sendo capaz de buscar e analizar información procedente de diferentes fontes, obter e analizar datos e elaborar con corrección un informe relacionado con algún dos módulos do mestrado	
CE10	Relacionar os contidos do mestrado coa experiencia persoal e con situacións educativas reais, mediante a utilización de narracións autobiográficas	• saber facer
CE12	Ser capaz de emitir unha valoración crítica sobre programas, materiais e prácticas educativas e socio-educativas relacionadas coa diversidade	• saber
CT2	Dominar diferentes estratexias metodolóxicas co propósito de mellorar as condutas profesionais e facilitar a aprendizaxe autónoma, a través do emprego de recursos como os contratos de aprendizaxe, a aprendizaxe baseada en problemas ou o uso de portafolios	• saber facer
CT3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade	• Saber estar / ser
CT4	Adquirir as habilidades básicas para o debate e a exposición de ideas fundamentadas	• saber facer

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma, creativa e cooperativa, e promovelos nos estudantes dende a participación e o esforzo individual	CT2 CT4
Coñecer a lexislación básica referida á diversidade nos contextos educativos e socio-educativos, analizando a súa implicación no exercicio profesional.	CE6 CE7
Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación	CE1
Analizar e saber aplicar recursos educativos para o ensino e aprendizaxe das linguas para inmigrantes.	CE2
Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica	CE5 CE12

Coñecer, respectar e promover a diversidade lingüística e cultural de España e de Europa	CE10 CT3
Adquirir as habilidades básicas da metodoloxía do ensino e aprendizaxe das linguas da sociedade de acollida.	CE2 CE8
Adquirir as diversas competencias comunicativas (orais e escritas) das linguas da sociedade de acollida.	CE2
Saber expresarse en español e galego con fluidez e precisión e poder facer un uso flexible do devandito idioma para fins sociais, académicos e profesionais	CE8

Contidos	
Tema	
1. Competencias comunicativas do colectivo de inmigrantes, nomeadamente do alumnado escolarizado.	1.1. Introdución á materia. 1.2. Avaliación do repertorio lingüístico do alumnado inmigrante.
2. O ensino e a aprendizaxe do galego para inmigrantes: consideracións sobre a adquisición da lingua galega por parte do alumnado inmigrante	2.1. Panorama xeral da inmigración en Galicia. 2.2. O alumnado inmigrante no sistema educativo galego. Medidas e liñas de actuación. 2.3. Factores que interveñen na aprendizaxe dunha lingua estranxeira. 2.4. Principios básicos na aprendizaxe da lingua galega e española para inmigrantes
3. O ensino e a aprendizaxe do galego para inmigrantes: materiais e recursos didácticos en distintos soportes para a aprendizaxe da lingua galega e da lingua española.	3.1. Soporte dixital (páxinas web, blogs, multimedia...) 3.2. Soporte papel (manuais, dicionarios, cadernos...)
4. O ensino e a aprendizaxe do galego para inmigrantes: lingua oral	4.1. Comprensión oral / Expresión oral. 4.2. Dificultades fonéticas e fonolóxicas na lingua galega. 4.3. Estratexias e actividades para a aprendizaxe da lingua galega.
5. O ensino e a aprendizaxe do español para inmigrantes: léxico	5.1. Aspectos léxico-semánticos máis importantes na ensinanza do español a inmigrantes. 5.2. Aplicación dos aspectos léxico-semánticos nunha clase de español a inmigrantes.
6. O ensino e a aprendizaxe do español para inmigrantes: gramática	6.1. Aplicación da morfoloxía nunha clase de español a inmigrantes. Dificultades principais. 6.2. Aplicación da sintaxe nunha clase de español para inmigrantes. Dificultades principais.
7. O compoñente socio-cultural.	7.1. Compoñente sociolingüístico 7.2. Cultura e civilización 7.3. Pragmática e linguas estranxeiras

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	9	32.5	41.5
Seminario	8	24	32
Cartafol/dossier	6	12	18
Lección maxistral	7	14	21
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Traballo tutelado	Debate e discusión das dificultades existentes sobre os contidos e a súa aplicación práctica e profesional. Realización de diversos tipos de actividades.
Seminario	Asesoramento colectivo, en pequenos grupos e tamén individual, sobre as actividades a realizar na materia e outras cuestións de interese do mestrado.
Cartafol/dossier	O alumnado elaborará un dossier no que recolla os avances na profundización de temáticas concretas, con recursos, experiencias, documentación que atopen en fontes facilitadas pola docente ou en recursos en liña e en bibliotecas.
Lección maxistral	Presentación teórica da materia, seguida de debate.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Exercicios prácticos destinados á aprendizaxe das linguas de acollida. Estudos de casos prácticos. O alumnado será titorizado nas horas de clase.
Seminario	No horario de titorías, hai que consultar a páxina web da Facultade.
Cartafol/dossier	Elaborarase tanto na clase para realizar un seguimento dos avances coma de forma autónoma.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballo tutelado	Preparación da actividade, presentación da mesma, elaboración de conclusións e posta en común (50%). Resolución de actividades da aula (10%) Dossier/portafolio elaborado individual ou grupalmente (40%)	100	CE1 CE2 CE5 CE6 CT2 CT3

Outros comentarios sobre a Avaliación

As actividades non superadas na 1ª convocatoria poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas.

O alumnado que por motivo xustificado non poida asistir a todas as sesións presenciais contará con actividades alternativas para recuperar cada unha delas. A avaliación continua require asistir polo menos ao 75% das clases.

O alumnado que non supere a materia por avaliación continua terá unha/s proba/s de avaliación, ao redor dos contidos nucleares da materia, coa data tope que marque o calendario do mestrado para os exames oficiais. Esta proba de avaliación suporá o 100% da puntuación e os seus pormenores e características serán concretadas polo profesorado ao alumnado o día da presentación da materia e cando se faga a consulta persoalmente.

Así mesmo o tipo de proba/s figurará/n en Faitic, nas respectivas materias, nunha carpeta baixo a denominación Alumnado non asistente, na que se presentarán os detalles da/s mesma/s, concretando tamén onde terá que realizar a entrega o alumnado.

As datas dos exames oficiais poden consultarse na web do mestrado.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Silva-Valdivia, B., Didáctica da lingua en situacións de contacto lingüístico, ICE/USC, 1994, Santiago de Compostela

Montón Sales, M. J., La integración del alumnado inmigrante en el centro escolar: orientaciones, propuestas y experiencias, Graó, 2003, Barcelona

Siguan Soler, M., La escuela y los inmigrantes, Paidós, 1998, Madrid

Varela Ortega, S., "Léxico, morfología y gramática en la enseñanza del español como lengua extranjera", Estudios de Lingüística, nº 17, pp. 577-588., 2003, Universidad de Alicante

Bibliografía Complementaria

Melero Abadía, P., Métodos y enfoques en la enseñanza/aprendizaje del español como lengua extranjera, Edalsa, 2000, Madrid

Gómez del Estal Villarino, M., "La enseñanza de la gramática en el aula de español como L2 para el alumnado inmigrante", en I. Ballano (coord.). I Jornada sobre Lenguas, Currículum y Alumnado Inmigrante, pp. 83-94, Deusto, 2008, Bilbao

Bernaus, M., "Un nuevo paradigma en la didáctica de las lenguas", Glosas Didácticas. Revista Electrónica Internacional, nº 11, 2004,

Consello de Europa, Marco europeo común de referencia para as linguas: aprendizaxe, ensino, avaliación, Xunta de Galicia, 2001, Santiago de Compostela

González Fernández, A., et alii, Inmigración e escola, Consellería de Educación e Ordenación Universitari, 2003, Santiago de Compostela

Cernadas Ríos, F. X., M. Lorenzo Moledo e M. Santos Rego, "O profesorado de educación infantil e primaria diante da inmigración e da educación intercultural", en Revista Galega do Ensino, nº 71, en http://www.edu.xunta.gal/eduga/131/investigacion/o-profesora, Xunta de Galicia, 2016, Santiago de Compostela

Pérez Magdalena, R., A aprendizaxe da lingua galega no ensino non regrado de adultos. Santiago, en http://consellodacultura.gal/mediateca/extras/CCG_2002_A-aprendizaxe-da-lingua-galega-no-ensino-non-regrado-de-adultos.pdf, Consello da Cultura Galega, 2002, Santiago de Compostela

Rodríguez Lestegás, F., "Inmigración e escola en Galicia: Educar xeograficamente, educar interculturalmente", en Innovación Educativa, n.º 15, 21-44, en https://minerva.usc.es/xmlui/bitstream/handle/10347/4406/pg_023-046_inn, Universidade de Santiago de Compostela, 2005, Santiago de Compostela

Santos Rego, M. A., e M. Lorenzo Moledo, Inmigración e acción educativa en Galicia, Edicións Xerais de Galicia, 2003, Vigo

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Desenvolvemento Comunitario				
Materia	Desenvolvemento Comunitario			
Código	O05M138V01104			
Titulacion	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OP	1	1c
Lingua impartición				
Departamento				
Coordinador/a	Perdiz Álvarez, María Celsa			
Profesorado	Aguiar Fernández, Francisco Javier Gutierrez Manjón, Teresa de Jesús Perdiz Álvarez, María Celsa			
Correo-e	mcperdiz@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Unha das estratexias ou formas de intervención social para facer fronte á exclusión social é o desenvolvemento comunitario que leva implicito un proceso educativo tendente á xerar cambios de actitude e comportamento na poboación e mellorar as condicións existentes. Con tal obxeto se configurará como un sistema integral no que interveñan e se coordinen diversos ámbitos (social, educativo, sanitario, vivenda,), diferentes actores (profesionais diversos, persoas afectadas, poboación en xeral, axentes sociais, Administración) e diversas dimensións (social, educativa, laboral, política, cultural...).			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CE1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de decribir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador	• saber facer
CE4	Realizar estudos sistemáticos, sobre todo os que impliquen avances de prácticas educativas, sendo capaz de difundilos con claridade a diverso tipos de audiencias.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE5	Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE6	Coñecer a lexislación básica referida á diversidade nos contextos educativos e socio-educativos, analizando a súa implicación no exercicio profesional	• saber • saber facer
CE7	Identificar os servizos de apoio escolares e socio-comunitarios que poden ser de utilidade no ámbito da diversidade	• saber • saber facer
CE9	Comprender, analizar e valorar as dimensións éticas e políticas implícitas nos procesos educativos formais e non formais en contextos de diversidade	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT1	Utilizar as novas tecnoloxías en diferentes contextos: formativos, de investigación, de aplicación profesional, para difundir e compartir ideas, etc.	• saber • saber facer
CT3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade	• saber facer • Saber estar / ser
CT5	Favorecer o traballo cooperativo, asumindo responsabilidades e aceptando a disparidade de opinións	• saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Adquirir formación teórico-práctica de caracter multidisciplinar no ámbito da diversidade colectiva.	CE1
Establecer contacto directo con experiencias innovadoras relacionadas coa intervención en ámbitos colectivos.	CE3
Adquirir coñecementos e destrezas axeitadas para o deseño, implementación e avaliación de experiencias de intervención sobre os grupos ea comunidade.	CE2
Coñecer e adquirir compromiso profesional cós colectivos sociais en desventaxa social.	CT3
Coñecer e analizar a realidade social Galega e mais as Políticas Sociais dirixidas a correción das desigualdades	CE6 CE7
Adquirir compromiso ético no desenvolvemento da profesión, especialmente no referido ao apoio dos colectivos e sectores sociais discriminados e menos favorecidos	CE9
Familiarizarse con publicacións orientadas a diversidade, avalianado criticamente os seus contidos	CE9
Adquirir instrumentos conceptuais e metodolóxicos que faciliten o análise ea intervención sobre a diversidade do ámbito colectivo.	CE2
Adquirir habilidades básicas no deseño, implementación e avaliación de programas dirixidos a diversidade.	CE2
Adquirir instrumentos conceptuais e metodolóxicos que faciliten a anélise e mais a reflexión sobre as prácticas profesionais	CE3
Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica	CE5
Adquirir conductas de reespecto e axuda. ser sensibles a toso tipo de diversidade.	CE9 CT3 CT5
Empregar novas tecnoloxías nos diferentes contextos comunitarios	CE2 CT1
Adquirir un repertorio de coñecementos e destrezas que posibiliten realizar investigacións sinxelas en campos ou áreas sociais	CE4

Contidos	
Tema	
SESIÓN 1: - A INTERVENCIÓN COLECTIVA: DO INDIVIDUAL O GRUPAL	- Concepto de intervención colectiva: Do individual ó grupal - A creación de un grupo socioterapeutico/socioeducativo
SESIÓN 2: -INTRODUCCIÓN Á INTERVENCIÓN COMUNITARIA	- Elementos, actores e grupos promotores - O diagnóstico da comunidade
SESIÓN 3: UNHA EXPERIENCIA DE DESENVOLVEMENTO COMUNITARIO	Saída de estudos: Experiencia práctica do noso entorno social
SESIÓN 4: METODOLOXIA DA INTERVENCIÓN COMUNITARIA	- Deseño, proceso e avaliación da intervención comunitaria
SESIÓN 5: -INFANCIA EN SITUACIÓN DE DESPROTECCIÓN SOCIAL	- O proceso de valoración e intervención en desprotección infantíl - Do maltrato ó bó trato ós nenos, nenas e ós adolescentes. - Manual de boas prácticas en protección infantíl. - Recursos de protección ó menor. Campaña un de cada cinco de prevención da violencia sexual contra a infancia
SESION 6: INTERVIR COA COMUNIDADE DENDE A ESCOLA	Comunidades de aprendizaxe e boas prácticas

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	5	10	15
Traballo tutelado	13	24.5	37.5
Seminario	5	5	10
Saídas de estudo	4	4	8
Traballo tutelado	0	35	35

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxeto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.
Seminario	Participación de profesionais extpertos, alleos ao mestrado, en formato de mesa redonda, con posterior análise da temática específica obxecto do seminario
Saídas de estudo	Saída para coñecer directamente experiencias innovadores de carácter socio-comunitario
Traballo tutelado	O estudante, de xeito individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensalos, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma de/dos estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción etc.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	As alumnas e alumnos serán titorizados individual e grupalmente en aula e despacho das profesoras en tódolas traballos que se propoñan
Seminario	Os seminarios da materia serán programados e titorizados polas docentes

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballo tutelado	Asistencia e participación nas actividades de aula	60	CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CE9 CT1 CT3 CT5
Traballo tutelado	Realización de traballos ou proxectos feitos autonomamente, baixo a orientación das docentes.	20	CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CE9 CT1 CT3 CT5
Seminario	Participación activa, autónoma e recíproca na profundización dos temas propostos	10	CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CE9 CT1 CT3 CT5

Saídas de estudo	Realización da saída e posterior reflexión sobre a mesma. De non poder realizarse esta actividade, realizaranse actividades complementarias na aula	10	CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CE9 CT1 CT3 CT5

Outros comentarios sobre a Avaliación

As actividades non superadas na 1ª convocatoria poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións nas probas/actividades superadas.
O alumnado que non supere a materia por avaliación continua terá unha/s proba/s de avaliación, ao redor dos contidos nucleares da materia, coa data tope que marque o calendario do mestrado para os exames oficiais.
Esta proba de avaliación suporá o 100% da puntuación e os seus pormenores e características serán concretadas polo profesorado ao alumnado o día da presentación da materia e cando se faga a consulta persoalmente.
Asimesmo o tipo de proba/s figurará/n en Faitic, nas respectivas materias, nunha carpeta baixo a denominación Alumnado non asistente, na que se presentarán os detalles da/s mesma/s, concretando tamén onde terá que realizar a entrega o estudantado.
As datas dos exames oficial poden consultarse na web do mestrado: http://www.masterdiversidade.com/index.php
También podéis consultar no seguinte enlace a Memoria Verfica desde título na que atoparedes a ficha da vosa materia.
http://educacion-ou.webs.uvigo.es/seguimento/mdiversidade/

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Ballenato, G. (2005), Trabajo en equipo: Dinámica y participación en los grupos, Madrid: Pirámide, 2005

Fuentes, P. (2000), Técnicas de trabajo individual y de grupo, Madrid: Pirámide, 2000

Gil, F. (2007), Prácticas de la psicologia de los grupos, Madrid:Pirámide, 2007

Sánchez, A.(1991), Psicología comunitaria. Bases conceptuales y operativas, Barcelona:PPU, 1991

Sánchez, A. (1993), Programas de prevención e Intervención Comunitaria, Barcelona:PPU, 1993

Bibliografía Complementaria

Elkain, M. (1995), Las prácticas de la terapia de red, Barcelona: Gedisa, 1995

Nogueiras, L.M.(1996), La práctica y teoría del desarrollo Comunitario, Madrid:Narcea, 1996

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Compensación das Desigualdades na Educación				
Materia	Compensación das Desigualdades na Educación			
Código	O05M138V01105			
Titulacion	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	González Rodríguez, Rubén			
Profesorado	Domínguez Pérez, María Teresa Fernández González, Ángel González Rodríguez, Rubén			
Correo-e	rubgonzalez@uvigo.es			
Web	http://http://masterdiversidade.webs.uvigo.es/gl/			
Descrición xeral	A presente materia vaise a centrar nas compensacións das desigualdades na educación dende unha perspectiva multidisciplinar e dende diferentes vertentes (marco legal, exemplos de proxectos, interculturalidade, reducción de estereotipos e prexuixos e aprendizaxe cooperativa). No mantemento e reproducción das desigualdades sociais inflúen, entre outros aspectos, as creenzas estereotipadas, actitudes, prexuizos e representacións sociais respecto a distintos grupos e por engadido, ás persoas que os integran-, froito dun proceso de categorización social. Neste senso, a educación pode e debe funcionar como un instrumento de redución de estereotipos e prexuizos fronte a desigualdades sociais ou económicas. Propóñense distintas estratexias para conseguir ese obxectivo, facendo especial fincapé na aprendizaxe colaborativa-cooperativa en grupo, a través de diversas modalidades, como una ferramente eficaz nese senso.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB2	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos relacionados coa diversidade e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG1	Adquirir unha formación teórica de carácter multidisciplinar e comprender os fundamentos teóricos-prácticos relacionados cos ámbitos de diversidade, con énfase nas necesidades educativas especiais, interculturalismo, compensación de desigualdades, sexo/xénero e educación de persoas adultas.	• saber
CG4	Favorecer a adquisición dos coñecementos e destrezas idóneas para o deseño, posta en práctica e avaliación de propostas de intervención no ámbito da diversidade, ofrecendo novas iniciativas na resolución dos problemas.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG5	Adquirir un compromiso ético no desenvolvemento da profesión, nomeadamente no referido ao apoio dos colectivos e sectores sociais discriminados e menos favorecidos.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador	• saber • saber facer
CE5	Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica	• saber • saber facer
CE6	Coñecer a lexislación básica referida á diversidade nos contextos educativos e socio-educativos, analizando a súa implicación no exercicio profesional	• saber • saber facer
CE7	Identificar os servizos de apoio escolares e socio-comunitarios que poden ser de utilidade no ámbito da diversidade	• saber • saber facer
CE10	Relacionar os contidos do mestrado coa experiencia persoal e con situacións educativas reais, mediante a utilización de narracións autobiográficas	• saber • saber facer • Saber estar / ser

CE13	Promover unha actitude positiva cara as ideas e as prácticas educativas innovadoras relacionadas coa diversidade	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade	• saber facer • Saber estar / ser
CT5	Favorecer o traballo cooperativo, asumindo responsabilidades e aceptando a disparidade de opinións	• saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
-Delimita o ámbito de actuación da educación compensatoria e os recursos comunitarios dispoñibles para ese efecto. -Sabe analizar situacións de desvantaxe sociocultural de determinadas minorías. -Sabe planificar condicións de educación compensatoria e educación preventiva a partir de plans, programas, proxectos e casos expostos. -É capaz de relacionar os contidos do máster asimilados na materia coa experiencia persoal e con situacións educativas reais. -Sabe deseñar estratexias de aprendizaxe cooperativa en grupo como instrumento para reducir estereotipos, prexuízos e como medio para compensar desigualdades sociais que existan no ámbito educativo.	CB2 CG1 CG4 CG5 CE3 CE5 CE6 CE7 CE10 CE13 CT3 CT5

Contidos

Tema	
-A educación compensatoria	-A educación compensatoria: marco legal e contextualización e experiencias.
-Educación compensatoria e minoría xitana	-Condicións da educación compensatoria na minoría xitana. Educación preventiva.
-Reducción de estereotipos e prexuizos na educación compensatoria a través da aprendizaje cooperativa	-A categorización social e reducción de estereotipos e prejuicios no ámbito da educación compensatoria. Técnicas. -A aprendizaxe cooperativa en grupo como ferramenta de intervención na compensación de desigualdades en educación. Métodos de intervención.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Lección maxistral	9	0	9
Traballo tutelado	5	44.5	49.5
Cartafol/dossier	5	44	49
Eventos científicos	4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto co alumnado da materia, a presentarlla coas finalidades seguintes: transmitir os obxectivos que se perseguen; detallar os contidos que se traballarán; explicar a metodoloxía que se utilizará; finalmente, enumerar e aclarar os criterios de avaliación.
Lección maxistral	Exposición por parte do/ profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo/a estudante. Asistencia e participación do/a estudante.
Traballo tutelado	O/a estudante desenvolve exercicios na aula baixo as directrices e supervisión do/a profesor/a. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do/a estudante.
Cartafol/dossier	Documento elaborado polo estudante, que recopila información sobre as experiencias, proxectos, tarefas e traballos realizados durante o proceso de formación. Pode conter o estudo de casos e análise de problemas ou sucesos da realidade social e educativa.
Eventos científicos	Participación en actividades (de módulo) relacionadas con algún tema tratado na materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición

Traballo tutelado	Actividade académica desenvolvida polo profesorado, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación.
Cartafol/dossier	Titorización a través de Faitic e do correo electrónico.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Lección maxistral	Asistencia ás exposicións dos docentes e participación nos debates de aula.	30	CB2 CG1 CG4 CG5 CE6 CE7 CE13
Traballo tutelado	Realización dun traballo, individual ou en grupo, tutelado pou un/unha docente	30	CG1 CG4 CG5 CE3 CE5 CE6 CE7 CE10 CE13 CT3 CT5
Cartafol/dossier	Documento elaborado polo estudiante que recopila información sobre as experiencias, proxectos, tareas e traballos realizados durante o proceso de formación.	30	CG1 CG4 CG5 CE3 CE5 CE6 CE7 CE10 CE13 CT3 CT5
Eventos científicos	Participación nunha actividade (de módulo) relacionada coa materia.	10	CE3 CE7 CE13

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para superar a materia cómpre alcanzar o 50% da puntuación no Traballo tutelado e o 50% no resto de actividades (Asistencia e participación, Actividade de módulo e Cartafol/dosier). As actividades non superadas na primeira convocatoria poderán ser recuperadas na segunda convocatoria, manténdose as puntuacións nas probas/actividades superadas.

Avaliación para alumnado "Non Asistente". Para ser considerado "Asistente", a/o alumna/o terá que asistir polo menos ao 75% das aulas. O alumnado "Non asistente" poderá realizar as actividades de Traballo tutelado, Actividade de módulo, e Cartafol-dosier baixo as indicacións de cada docente. Así mesmo, se un/unha estudante Non asistente desexa obter os 3 puntos correspondentes á actividade de Asistencia e Participación, deberá facer una proba de avaliación tipo test sobre os contidos básicos da materia expostos nas sesións maxistrais. Todos os aspectos referidos a esta avaliacón das distintas actividades para o alumnado Non Asistente presentaranse en Faitic nunha carpeta específica ao inicio do período de docencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Aguiar, N., Breto, C., La escuela: un lugar para aprender a vivir. Experiencias de trabajo cooperativo en el aula., Editorial, 2007, Madrid

Centro de investigación y documentación educativa, Sociedade desigual, ¿educación desigual?: sobre las desigualdades en el sistema educativo español., Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. Subdi, 2008, Madrid

Blázquez, M., El aprendizaje cooperativo: juntos aprendemos mejor., Vivelibro, 2014, Madrid

Bibliografía Complementaria

Moral, M.V., Ovejero, A., Identidades y contradicciones de la escuela en las condiciones posmodernas de la sociedad global., Biblioteca Nueva, 2001, Madrid

Munné, M., y Mac-Cragh, P., Los 10 principios de la cultura de la mediación, Grao, 2006, Barcelona

Galindo, E. I., y Sanahuja, A., Mediación escolar en educación secundaria: coordinación desde el departamento de orientación, 2018,

Carrasco, S., Villà, R., y Ponferrada, M., Resistencias institucionales ante la mediación escolar. Una exploración en los escenarios en conflicto, 2016,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Interculturalismo en Contextos Escolares/O05M138V01102

Interculturalismo en Entornos Socio-educativos/O05M138V01101

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Desenvolvemento Comunitario/O05M138V01104

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Calidade de Vida para as Persoas Maiores				
Materia	Calidade de Vida para as Persoas Maiores			
Código	O05M138V01106			
Titulacion	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OP	1	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	García Núñez, Francisco Javier			
Profesorado	Dapia Conde, María Dolores Failde Garrido, José María García Núñez, Francisco Javier			
Correo-e	fjavier@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Nesta materia, a través de tres percepcións diferentes, ocio, actividade física e realidade sociosanitaria perséguese dar unha formación xenérica, mellorar a acción profesional con este sector, así como abrir novos horizontes de intervención.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Posuír e comprender coñecementos relacionados co ámbito da diversidade que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.	• saber • saber facer
CB3	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüedades.	• saber facer • Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe autodirixido ou autónomo que lles permitan continuar estudando ao longo da súa vida.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG2	Coñecer e analizar as situacións reais de diversidade que se poden ver reflectidas nos contextos educativos, tanto formais como non formais, empregando procesos sistemáticos de indagación.	• saber • saber facer
CG4	Favorecer a adquisición dos coñecementos e destrezas idóneas para o deseño, posta en práctica e avaliación de propostas de intervención no ámbito da diversidade, ofrecendo novas iniciativas na resolución dos problemas.	• saber • saber facer
CG5	Adquirir un compromiso ético no desenvolvemento da profesión, nomeadamente no referido ao apoio dos colectivos e sectores sociais discriminados e menos favorecidos.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de decribir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar	• saber • saber facer
CE2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras	• saber • saber facer
CE3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador	• saber • saber facer
CE7	Identificar os servizos de apoio escolares e socio-comunitarios que poden ser de utilidade no ámbito da diversidade	• saber • saber facer
CE8	Planificar e organizar traballos tutelados, sendo capaz de buscar e analizar información procedente de diferentes fontes, obter e analizar datos e elaborar con corrección un informe relacionado con algún dos módulos do mestrado	• saber • saber facer
CE9	Comprender, analizar e valorar as dimensións éticas e políticas implícitas nos procesos educativos formais e non formais en contextos de diversidade	• saber • saber facer

CE12	Ser capaz de emitir unha valoración crítica sobre programas, materiais e prácticas educativas e socio-educativas relacionadas coa diversidade	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT2	Dominar diferentes estratexias metodolóxicas co propósito de mellorar as condutas profesionais e facilitar a aprendizaxe autónoma, a través do emprego de recursos como os contratos de aprendizaxe, a aprendizaxe baseada en problemas ou o uso de portafolios	• saber • saber facer
CT3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT4	Adquirir as habilidades básicas para o debate e a exposición de ideas fundamentadas	• saber • saber facer
CT5	Favorecer o traballo cooperativo, asumindo responsabilidades e aceptando a disparidade de opinións	• saber • saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer e tomar conciencia da importancia que ten a educación do ocio na calidade de vida das persoas maiores. Valorar as posibilidades da educación non formal na atención as persoas maiores. Comprender, analizar e valorar a importancia da Actividade física cara a saúde das persoas mayores.	CB1 CB3 CB4 CG2 CG4 CG5 CE1 CE2 CE9 CT4 CT5
Analizar os tipos de actividade física para maiores existentes e estudiar as relacións co seu aprendizaxe. Manexalos recursos técnicos no eido xerontoloxico para implementar os Programas precisos en cada contexto. Aplicación do coñecemento da importancia da actividade física na práctica de traballo cotidiana.	CB1 CB3 CB4 CG2 CG4 CG5 CE2 CE3 CE8 CE12 CT2 CT3 CT4 CT5
Valorar o envellecemento activo como o paradigma no que situar as iniciativas de educación do ocio dirixidas ás persoas maiores. Profundizar nos aspectos teóricos do exercicio e a súa influenza no proceso de envellecemento. Iniciar ao alumnado nas metodoloxías de investigazón existentes para as problemáticas dos anciáns en relación co exercicio físico. Iniciarse na investigación das relacións entre ocio e calidade de vida das persoas maiores. Aprender a realidade sociosanitaria de desenvolvimento da vida das persoas maiores	CB1 CB3 CB4 CG2 CG4 CG5 CE2 CE3 CE7 CE8 CE9 CE12 CT2 CT3 CT4 CT5

Aprender as técnicas de desenvolvimento de actividades de intervención no envelhecimento normal e na presencia de patoloxías xeriátricas	CB1 CB3 CB4 CG2 CG4 CE1 CE2 CE3 CE7 CE8 CE12 CT2 CT3 CT4 CT5
Identificar e valorar os recursos de ocio para as persoas maiores (atendendo aos distintos contextos) Despoñer de datos, informes e recursos que definen as necesidades e demandas das Persoas Maiores	CB1 CB3 CB4 CG2 CG4 CG5 CE1 CE2 CE3 CE7 CE8 CE9 CE12 CT2 CT3 CT4 CT5
Conocer as posibilidades e implicacións que ofrece o concepto de educación ao longo da vida na atención das persoas maiores	CB1 CB3 CB4 CG2 CG4 CG5 CE1 CE7 CE9

Contidos	
Tema	
O exercicio físico e ó proceso de envellecer.	Conceptos e metodoloxías de aplicación.
Os programas de actividade física para maiores.	Concepto, tipos de programas e metodoloxías.
Mitos e estereotipos sociodemográficos na vellez.	Análise xeral da problemática.
Avellentamento normal e patolóxico.	Conceptos, clasificacións e análise.
Necesidades e demandas na vellez satisfactoria.	Estudio das necesidades e demandas.
Ámbitos da intervención sociosanitaria xeriátrica.	Conceptos e metodoloxías de aplicación.
Técnicas e ferramentas para a avaliación xerontolóxica.	Conceptos e metodoloxías de aplicación.
Programas de intervención especializada.	Concepto, tipos de programas e metodoloxías.
Intervención nas demencias.	Aplicación de metodoloxías.
Intervención e atención os síndromes xeriátricos.	Conceptos e metodoloxías de aplicación.
Educación ó longo da vida: Posibilidades da educación non formal na atención ás persoas maiores.	Conceptos, estudio de posibilidades,tipos de programas e metodoloxías.
Ocio e calidade de vida.	Conceptos e análise xeral da problemática.
Avellentamento activo.	Concepto e implicacións

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	10	9	19
Traballo tutelado	12	5.5	17.5
Saídas de estudo	6	23	29
Traballo tutelado	4	19	23

Seminario	4	0	4
Traballo	0	20	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.
Saídas de estudo	O estudante desenvolve as actividades nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión, durante un período determinado e realizando as funcións asignadas e previstas na proposta de prácticas.
Traballo tutelado	O estudante, de xeito individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma de/dos estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Seminario	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefonicamente e na propia aula. O alumnado poderá consultar directamente calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que os profesores teñen no seu despacho.
Traballo tutelado	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefonicamente e na propia aula. O alumnado poderá consultar directamente calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que os profesores teñen no seu despacho.
Seminario	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefonicamente e na propia aula. O alumnado poderá consultar directamente calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que os profesores teñen no seu despacho.
Saídas de estudo	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefonicamente e na propia aula. O alumnado poderá consultar directamente calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que os profesores teñen no seu despacho.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballo tutelado	Participación e valoración das actividades realizadas na aula.	50	CB1 CB3 CB4 CG2 CG4 CG5 CE1 CE2 CE3 CE7 CE8 CE9 CE12 CT2 CT3 CT4 CT5

Saídas de estudo	Valoración dos traballos realizados	15	CB1 CB3 CB4 CG2 CG4 CG5 CE1 CE2 CE3 CE7 CE9 CE12 CT2 CT3 CT4 CT5
Traballo	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita	35	CB1 CB3 CB4 CG2 CG4 CG5 CE1 CE2 CE3 CE7 CE8 CE9 CE12 CT2 CT3 CT4 CT5

Outros comentarios sobre a Avaliación

Outros comentarios e avaliación de Xullo

As actividades non superadas na 1ª convocatoria poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións nas probas/actividades superadas.

O alumnado que non supere a materia por avaliación continua terá unha/s proba/s de avaliación, ao redor dos contidos nucleares da materia, coa data tope que marque o calendario do mestrado para os exames oficiais.

Esta proba de avaliación suporá o 100% da puntuación e os seus pormenores e características serán concretadas polo profesorado ao alumnado o día da presentación da materia e cando se faga a consulta persoalmente.

Asimesmo o tipo de proba/s figurará/n en Faitic, nas respectivas materias, nunha carpeta baixo a denominación **Alumnado non asistente**, na que se presentarán os detalles da/s mesma/s, concretando tamén onde terá que realizar a entrega o estudantado.

As datas dos exames oficial poden consultarse na web do mestrado: http://www.masterdiversidade.com/index.php

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Garatachea, N., Actividad física y envejecimiento, Wanceulen, 2010, Sevilla

AAVV, Nuevas Miradas sobre el envejecimiento, IMSERSO, 2009, Madrid

Soler, A, Practicar ejercicio físico en la vejez, Inde, 2009, Barcelona
Fernández-Ballesteros, R.; Zamarrón, M.D. y Maciá, A., Calidad de vida en la vejez en distintos contextos, Instituto Nacional de Servicios Sociales., 1996, Madrid
Puig,J.M. y Trilla, J., La Pedagogía del ocio, Laertes, 1996, Barcelona
De Santiago-Juárez López, J.A. y Zurro Hernández, J, Guía de criterios de calidad de Centros Sociales y Sociosanitarios en régimen residencial para Personas Mayores. Manual de Acreditación, Saned, S.L., 2.002, Madrid

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Outros comentarios

1. Asistir o primer día de clase, resultará moi beneficioso para comprender os obxectivos xerais da materia e a súa dinámica organizativa. Na primeira sesión os tres profesores da materia darán unha visión de conxunto e anticiparán as tarefas e actividades que serán desenvolvidas.
2. Se optas pola opción semipresencial, será especialmente importante acudir ás titorías dos/as profesores/as, así como a visita frecuente á plataforma docente de nosa Universidade TEMA. Nela poderás atopar todas as actividades que deberás realizar para a túa formación e a superación desta materia.
3. A túa condición de alumno/a da Universidade de Vigo, abre a as portas a moitos recursos, ofertas e servizos. No SIOPE atoparás toda a información sobre as posibilidades formativas, culturales e deportivas que podes encontrar na nosa Universidade.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Educación de Adultos				
Materia	Educación de Adultos			
Código	O05M138V01107			
Titulacion	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Ricoy Lorenzo, María Carmen			
Profesorado	Membiela Iglesia, Pedro Ricoy Lorenzo, María Carmen Seoane Pérez, Emilia			
Correo-e	cricoy@uvigo.es			
Web	http://http://www.masterdiversidade.com/index.php			
Descrición xeral	O Módulo 4, Procesos formativos en persoas adultas, está integrado pola materia de: Educación de adultos e Calidade de vida para as persoas maiores. Os contidos da materia, Educación de Adultos, xiran ao redor do: - Deseño de programas e metodoloxías de ensino-aprendizaxe para adultos - Os programas universitarios para maiores - Ageismo: actitudes, prexuízos e estereotipos cara as persoas maiores. Esta materia permite adquirir unha formación teórico multidisciplinar e comprender os fundamentos teorico-prácticos relacionados coa educación de persoas adultas, coñecendo e analizando situacións reais tanto en contextos educativos formais como non formais e establecendo contacto directo con experiencias, así mesmo favorece a adquisición de coñecementos e destrezas axeitados para o deseño e posta en práctica de proposta de intervención no ámbito da educación de persoas adultas.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Posuír e comprender coñecementos relacionados co ámbito da diversidade que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.	• saber
CB3	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüedades.	
CB4	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe autodirixido ou autónomo que lles permitan continuar estudando ao longo da súa vida.	• saber facer
CG2	Coñecer e analizar as situacións reais de diversidade que se poden ver reflectidas nos contextos educativos, tanto formais como non formais, empregando procesos sistemáticos de indagación.	• saber • saber facer
CG3	Establecer contacto directo con experiencias innovadoras relacionadas coa diversidade, valorando o seu interese e as posibilidades de ser transferidas a outros contextos profesionais semellantes, así como de ser aplicables a situacións novas e emerxentes.	• saber facer
CG4	Favorecer a adquisición dos coñecementos e destrezas idóneas para o deseño, posta en práctica e avaliación de propostas de intervención no ámbito da diversidade, ofrecendo novas iniciativas na resolución dos problemas.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de decribir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar	• saber
CE2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras	• saber • saber facer
CE3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador	• saber facer
CE7	Identificar os servizos de apoio escolares e socio-comunitarios que poden ser de utilidade no ámbito da diversidade	• saber • saber facer
CE9	Comprender, analizar e valorar as dimensións éticas e políticas implícitas nos procesos educativos formais e non formais en contextos de diversidade	• saber • saber facer • Saber estar / ser

CE12	Ser capaz de emitir unha valoración crítica sobre programas, materiais e prácticas educativas e socio-educativas relacionadas coa diversidade	• saber facer • Saber estar / ser
CE13	Promover unha actitude positiva cara as ideas e as prácticas educativas innovadoras relacionadas coa diversidade	• saber facer • Saber estar / ser
CT1	Utilizar as novas tecnoloxías en diferentes contextos: formativos, de investigación, de aplicación profesional, para difundir e compartir ideas, etc.	• saber facer • Saber estar / ser
CT3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade	• saber facer • Saber estar / ser
CT4	Adquirir as habilidades básicas para o debate e a exposición de ideas fundamentadas	• saber facer • Saber estar / ser
CT5	Favorecer o traballo cooperativo, asumindo responsabilidades e aceptando a disparidade de opinións	• saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñocer e comprender os compoñentes clave e a singularidade do proceso formativo con persoas adultas.	CB1 CG4 CE1 CT3
Identificar os elementos do deseño de programas de educación formal e non formal para persoas adultas.	CB1 CG2 CE3 CE13 CT4
Analizar perfis profesionais actuais e emerxentes relacionados coa educación de persoas adultas.	CB4 CG4 CE7 CE9 CT3
Identificar os servizios socio-comunitarios e as súas actividades profesionais que poden servir de apoio a institución escolar no relativo a educación de persoas adultas.	CB3 CG2 CE2 CE12 CT1 CT5
Adquirir un compromiso ético no desenvolvemento da intervención profesional coas persoas maiores, evitando actitudes paternalistas e prexuizos.	CB1 CG3 CE9 CE12 CT1
Analizar e valorar as propostas curriculares da administración e/ou de outras alternativas con apertura e flexibilidade.	CB1 CB3 CG2 CE2 CE7 CT4 CT5

Contidos

Tema	
Aproximaciones teóricas ao envellecemento	Conceptos introdutorios e definicións básicas relacioadas co "viejismo" ou "ageism". Ageism positivo e negativo. Causas e consecuencia do Ageism: individuais, sociais e culturais. Avaliación do ageism. Liñas de intervención para fomentar o respeto a diversidade, para incrementar a autoestima e o "empowerment" das persoas maiores.
Características da formación de persoas adultas.	Peculiaridades e condicionantes da prendizaxe das persoas adultas: horarios, características biolóxico-psicolóxicas, sociais, laborais, etc. Construcción do coñecemento nas persoas maiores.
Programas de formación regrada e non regrada para persoas adultas na contorna non universitaria.	Deseño e desenvolvemento de programas para persoas adultas. Estratexias e recursos de ensino-aprendizaxe con persoas adultas.

Os programas universitarios para persoas maiores.	A situación europea e española. Proxección social, asociacionismo, voluntariado e relacións interxeracionais. As Aulas de Formación Aberta: O Programa para persoas maiores da Universidade de Vigo.
A aprendizaxe ao longo da vida.	Necesidades e expectativas formativas das persoas adultas e maiores.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	5	28	33
Estudo de casos	2	10	12
Traballo tutelado	7	35	42
Resolución de problemas	4	10	14
Saídas de estudo	8	1.5	9.5
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	O profesorado exporá oralmente os contidos centrais da materia apoiándose en recursos didácticos e incorporará estratexia que promovan a participación do alumnado, atendendo tamen a resolución das diferentes dúbidas.
Estudo de casos	Análise de situacións, que se lle presentarán ao alumnado coa finalidade de reflexionar, contrastar datos e buscar posibles alternativas para mellorala.
Traballo tutelado	Para poñer en contacto o alumnado coa teoría e experiencias sobre formación de persoas adultas para promover o desenvolvemento de trabalos, que titorizará en pequeno grupo o profesorado.
Resolución de problemas	Actividade na que se resolverán diferentes cuestións relacionadas coa materia. O alumno/a aplicará procedementos de transformación da información e a interpretación da información. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Saídas de estudo	O alumnado participará na saida-s de campo programadas na materia para facilitar o coñecemento sobre diversos centros de formación de persoas adultas.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	O profesorado ofrecerá apoio ao alumnado para a realización de pequenos traballos/actividades fundamentalmente de aula, orientarao e resolveralle dúbidas.
Resolución de problemas	O profesorado apoiará ao alumnado principalmente na realización das actividades de aula, resolverá dúbidas, etc.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballo tutelado	Valorarase a actitude e implicación do alumnado no proceso de realización de diversos traballos, así coma polo resultado acadado.	40	CB1 CB3 CG4 CE1 CE2 CE7 CE9 CT1 CT5
Estudo de casos	Valorarase a actitude e implicación do alumnado sobre a situación obxecto de análise.	10	CB4 CG2 CG3 CE12 CE13 CT4

Saídas de estudo	Valorarase a participacion e interese do alumnado na visita aos diferentes centros de persoas adultas.	30	CB4 CG2 CG4 CE3 CT3
Resolución de problemas	Valorarase a implicación e participación do alumnado no desenvolvemento de actividades de aula.	20	CB3 CG2 CE3 CT1 CT3 CT4

Outros comentarios sobre a Avaliación

As actividades non superadas na 1ª convocatoria poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións nas probas/actividades superadas.

O alumnado que non supere a materia por avaliación continua terá unha/s proba/s de avaliación, ao redor dos contidos nucleares da materia, coa data tope que marque o calendario do mestrado para os exames oficiais.

Esta proba de avaliación suporá o 100% da puntuación e os seus pormenores e características serán concretadas polo profesorado ao alumnado o día da presentación da materia e cando se faga a consulta persoalmente.

Asimesmo o tipo de proba/s figurará/n en Faitic, no lugar asociado a cada docente da materia, nunha carpeta baixo a denominación **Alumnado non asistente**, na que se presentarán os detalles da/s mesma/s, concretando tamén onde terá que realizar a entrega o estudantado.

As datas dos exames oficial poden consultarse na web do mestrado: http://www.masterdiversidade.com/index.php

Tamén podedes consultar no seguinte enlace a "Memoria Verfica" desde título na que atoparedes a ficha da materia.

http://educacion-ou.webs.uvigo.es/seguimento/mdiversidade/

O lugar de publicación das calificacións e de revisión será o taboeiro de anuncios do despacho do profesorado responsable e/ou a Plataforma de Faitic. A data de revisión sinalarase no listado de calificacións exposto a partir da data oficial determinada na web do mestrado: http://www.masterdiversidade.com/

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Agencia Ejecutiva en el ámbito Educativo, Audiovisual y Cultural, La educación formal de adultos en Europa: políticas y prácticas, Ministerio de Educación, 2011, Madrid

Hidalgo, J., De la Blanca, S. & Risueño. J. J., La innovación educativa en la educación de adultos como mejora del proceso de enseñanza-aprendizaje, 2011, Escuela Abierta, 14, 83-109

Jiménez Frías, R., Educación de personas adultas en el marco del aprendizaje a lo largo de la vida, UNED, 2009, Madrid

Ricoy, M. C. & Feliz, T., El análisis de la concepción de la diversidad a través de los refranes y frases hechas como recurso en la formación de formadores, 2003, Revista de Pedagogía, 12(2), 42-51

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Outros comentarios

Recoméndase participar na marcha da clase e nas actividades/traballos propostos polo profesorado para desenvolver a aprendizaxe e poder superar a materia a través da avaliación continua.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Da Inxustiza da Desigualdade á Riqueza da Diferenza				
Materia	Da Inxustiza da Desigualdade á Riqueza da Diferenza			
Código	O05M138V01108			
Titulacion	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OP	1	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Lameiras Fernández, María			
Profesorado	Carrera Fernández, María Victoria Gómez Suárez, Águeda Lameiras Fernández, María			
Correo-e	lameiras@uvigo.es			
Web	http://http://www.masterdiversidade.com/index.php			
Descrición xeral	Esta materia trata de presentar as definicións e redefinicións da categoría de xénero e a súa intersección coa etnia, a idade, a preferencia sexual, como coas culturas non hexemónicas, entre outras, co fin de dar a coñecer as complexas intersección constitutivas das relacións e das identidades subalternas. Tamén preténdese analizar como se constrúe a diferencia e como o diferente tende a equipararse co particular, co deficiente, co periférico fronte ao universal e central- orixinando relacións de poder asimétricas. En definitiva, poder recoñecer o qué é o xénero, o por qué do xénero e o para qué do xénero. Todas as culturas utilizan as diferencias biolóxicas (físicas) como base para faceren distincións sociais que supoñen a asignación de valores, cualidades e normas en función do sexo ao que pertenecemos. Este proceso, que comenza no nacemento e se estende ao longo de toda a vida das persoas, coñécese co nome de socialización sexo-xenérica, segundo a cal, sobre a base da existencia de dous sexos biolóxicos diferentes (sexo) constrúense as características, trazos e conductas socialmente aceptadas para cada un deles (estereotipos de xénero) sen dar cabida a individualidades que se constrúan e desenvolvan más aló desta dicotomía hexemónica. Desta forma, nas sociedades patriarcales, o mundo configúrase en dúas esferas diferenciadas: a masculina e a feminina; en dous submundos non só diferentes, senón subordinados, ou o que é o mesmo, desiguais. A esfera masculina, xerárquicamente superior, que constitúe o referencial, a norma; e a esfera feminina, xerárquicamente subordinada, que constitúe o desviado, o outro. Esta realidade construída desigual e asimétrica foise maquillando nas últimas décadas, nas que se desdebuxan as súas formas máis discriminatorias e sexistas, que xa non son politicamente correctas, cara a formas máis sutís e encubertas coas que seguir mantendo a xerarquía entre os xéneros, o que non supuxo un verdadeiro cambio estructural. Así, consideramos que o xénero e a identidade sexual son dous sistemas relacionais que se transforman, segundo as coordenadas socioeconómicas e culturais de cada época e espacio concreto. Todas as culturas institúen -co fin de modelar a organización social-, procesos políticos formais e informais que troquelan o alcance do permitido e, por ende, o ámbito do que non se acopla ao pautado: a diversidade. De aí que o pautado sexa o hexemónico. Os indicadores das restricción sexuais son moi variables nos distintos momentos históricos e nas distintas culturas. Postulados tales como a universalidade da dominación masculina e da subordinación social da muller, ou da heteronormatividade sexual, como realidades transhistóricas e panculturais, van a ser debatidas e examinadas nesta materia proposta			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Adquirir unha formación teórica de carácter multidisciplinar e comprender os fundamentos teóricos-prácticos relacionados cos ámbitos de diversidade, con énfase nas necesidades educativas especiais, interculturalismo, compensación de desigualdades, sexo/xénero e educación de persoas adultas.	• saber
CE1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de decribir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar	• saber
CE3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador	• saber facer
CE4	Realizar estudos sistemáticos, sobre todo os que impliquen avances de prácticas educativas, sendo capaz de difundilos con claridade a diverso tipos de audiencias.	• saber facer

CE9	Comprender, analizar e valorar as dimensións éticas e políticas implícitas nos procesos educativos formais e non formais en contextos de diversidade	• saber • saber facer
CE13	Promover unha actitude positiva cara as ideas e as prácticas educativas innovadoras relacionadas coa diversidade	• saber facer • Saber estar / ser
CT3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade	• Saber estar / ser
CT4	Adquirir as habilidades básicas para o debate e a exposición de ideas fundamentadas	• saber

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
O alumnado analiza e compara as diferentes correntes de pensamento nas que se emprega a categoría de xénero.	CG1 CE1 CE4 CE9 CT3
Identifica os estereotipos subxacentes á construcción da identidade sexo/xénero	CG1 CE3 CE9 CE13 CT3 CT4
Detecta en situacións cotidianas o sexismo e o androcentrismo imperantes na nosa cultura.	CE3 CE9 CT3

Contidos

Tema	
A CATEGORÍA DE XÉNERO: DO FEMINISMO ILUSTRADO Á TEORÍA QUEER	Antecedentes históricos e ideolóxicos do feminismo. Teorías e discursos feministas dos séculos XX-XXI. Posmodernidade e postfeminismo: feminismo liberal vs. "feminismo" neoliberal
A CONSTRUCCIÓN DA IDENTIDADE SEXO/XÉNERO: ESTEREOTIPOS DE XÉNERO E SEXISMO	Asignación de sexo e xénero. Proceso idealizado do desenvolvemento da identidade sexo/xénero. Da heteronorma ás outras identidades disidentes: Conformidade de xénero; Identidades disidentes e transgresoras: máis aló do modelo dous sexos/dous xéneros; Seximo, homofobia e discriminación á transgresión dos estereotipos e roles de xénero. Unha pedagoxía transgresora: rompendo o modelo heteronormativo .
PERSPECTIVA TRANSCULTURAL DO XÉNERO	Introducción á antropoloxía da sexualidade. A contrucción da feminidade e da masculinidade desde unha perspectiva transcultural. A comparación etnográfica en torno ó xénero. As culturas sexuais dende a perspectiva transcultural. A institucionalización dos terceiros xéneros. Identidade de xénero e prácticas sexuais.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	16	33.5	49.5
Seminario	4	0	4
Traballo tutelado	0	40	40
Lección maxistral	10	0	10
Cartafol/dossier	0	5	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Traballo tutelado	O/a estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor ou profesora. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do/da estudante.
Seminario	Asesoramento grupal, pero tamén individual, tanto das actividades que se realizan autonomamente, como as que se realizan na aula, e precisen de apoio.
Traballo tutelado	O alumnado, de xeito individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do estudantado que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo ou pola estudante.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	O alumnado será titorizado nas sesións de titoria das respectivas docentes para o adecuado desenvolvemento dos traballos tutelados

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballo tutelado	Asistencia á clase e participación. Valoración das actividades realizadas na aula	30	
Traballo tutelado	Valoración do traballo tutelado	50	
Cartafol/dossier	Secuenciación organizada das actividades realizadas	10	

Outros comentarios sobre a Avaliación

As actividades non superadas na primeira convocatoria poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo.

O alumnado que por motivo xustificado non poda asistir a todas as sesións presenciais contará con actividades alternativas.

ALUMNADO NON PRESENCIAL: Participación actividade de modulo: 10%, ata 1 punto. Traballo: 90%, ata 9 puntos

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

LAMEIRAS, MARÍA & CARRERA, MARÍA VICTORIA, Educacion sexual: De la teoria a la practica, Piramiode, 2009, Madrid

LAQUEUR THOMAS, La construcción del sexo. Cuerpo y género desde los griegos hasta Freud, Catedra, 1994, Madrid

NASH, MARY, Mujeres en el mundo: Historia, retos y movimientos, Alianza Editorial, 2004, Madrid

LAMEIRAS FERNANDEZ, MARIA, CARRERA FERNANDEZ, MARIA VICTORIA & RODRIGUEZ CASTRO YOLANDA, Sexualidad y Salud: El estudio de la sexualidad humana desde una perspectiva de genero, Universidad de Vigo, 2013, Vigo

FAUSTO-STERLING, ANNE, Cuerpos sexuados, Melusina, 2006, Barcelona

BRAIDOTTI, ROSI, Feminismo, diferencia sexual y subjetividad nomada, Gedisa, 2004, Barcelona

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Xénero e Educación				
Materia	Xénero e Educación			
Código	O05M138V01109			
Titulacion	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Lingua impartición	Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Fernández Villarino, María de los Ángeles			
Profesorado	Fernández Villarino, María de los Ángeles Rodríguez Castro, Yolanda Valcarce Fernández, Margarita			
Correo-e	marianfv@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta *asignatura propóñense mostrar a transversalidad de o xénero en a educación, en as súas diferentes vertentes e opcións deportivas, académicas e profesionais.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB5	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.	• saber • saber facer
CG1	Adquirir unha formación teórica de carácter multidisciplinar e comprender os fundamentos teóricos-prácticos relacionados cos ámbitos de diversidade, con énfase nas necesidades educativas especiais, interculturalismo, compensación de desigualdades, sexo/xénero e educación de persoas adultas.	• saber
CG2	Coñecer e analizar as situacións reais de diversidade que se poden ver reflectidas nos contextos educativos, tanto formais como non formais, empregando procesos sistemáticos de indagación.	• saber • saber facer
CG3	Establecer contacto directo con experiencias innovadoras relacionadas coa diversidade, valorando o seu interese e as posibilidades de ser transferidas a outros contextos profesionais semellantes, así como de ser aplicables a situacións novas e emerxentes.	• saber • saber facer
CE1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de decribir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar	• saber • saber facer
CE2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras	• saber facer
CE3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador	
CE9	Comprender, analizar e valorar as dimensións éticas e políticas implícitas nos procesos educativos formais e non formais en contextos de diversidade	• saber • saber facer
CE10	Relacionar os contidos do mestrado coa experiencia persoal e con situacións educativas reais, mediante a utilización de narracións autobiográficas	• saber facer
CE11	Coñecer e aplicar procesos de toma de decisións relacionadas co tratamento da diversidade. Ser capaz de discernir as ideas nas que se fundamentan esas decisións, anticipando tamén os seus efectos	• saber facer • Saber estar / ser
CT1	Utilizar as novas tecnoloxías en diferentes contextos: formativos, de investigación, de aplicación profesional, para difundir e compartir ideas, etc.	• saber facer • Saber estar / ser
CT2	Dominar diferentes estratexias metodolóxicas co propósito de mellorar as condutas profesionais e facilitar a aprendizaxe autónoma, a través do emprego de recursos como os contratos de aprendizaxe, a aprendizaxe baseada en problemas ou o uso de portafolios	• saber facer
CT3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade	• saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Describir os momentos craves de o proceso de incorporación de as mulleres a o sistema educativo	CB5 CG1 CE1 CE9 CT3
Emitir unha valoración crítica sobre os modelos educativos diferenciados de as mulleres	CB5 CG3 CE3 CE10 CT1
Evaluar programas educativos-deportivos e habilidades para utilizar procedementos de avaliación que melloren a aprendizaxe desde a perspectiva de xénero	CB5 CG2 CE2 CE11 CT1
Manexar estratexias de asesoramiento en materia de xénero para o profesorado, outros profesionais de axuda, as familias, a sociedade e as organizacións	CB5 CG3 CE2 CT1 CT2
Identificar modelos, técnicas, recursos e instrumentos para a intervención orientadora e educativa con perspectiva de xénero.	CB5 CG1 CG2 CE2 CT1

Contidos

Tema	
1. Educación e escolarización de a muller desde a perspectiva histórica	1.1.Conceptos crave relacionados con a igualdade de oportunidades. 1.2. Os estereotipos de xénero: evolución, modelos e tipos (estereotipos descritivos e prescriptivos) 1.3. As novas teorías de o sexismo moderno e o seu materialización en novas formas de violencia. 1.4. De a separación de os sexos a a coeducación: análise de a realidade actual en o sistema educativo.
2.- Orientación académica, profesional e laboral con perspectiva de xénero	2.1. O acceso de as mulleres a a formación e a o emprego. 2.2. o enfoque de xénero en a orientación profesional: conceptos de traballo e emprego, segregación vertical e horizontal, cifras de a realidade laboral de as mulleres. 2.3. A acción orientadora con perspectiva de xénero: estratexias, técnicas e recursos
3. A diversidade na práctica deportiva en función do xénero. Estratexias e programas de intervención no ámbito escolar.	3.1.Visión desde a realidade social. 3.2. Estratexias e programas de intervención desde a educación formal na aula de educación física. 3.3. Estratexias e programas de intervención desde as experiencias en formación de profesores de educación física.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	12	0	12
Traballo tutelado	0	31	31
Estudo de casos	3	0	3
Resolución de problemas de forma autónoma	0	31	31
Prácticas de laboratorio	8	0	8
Cartafol/dossier	0	15	15
Traballo	0	11	11

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte das profesoras dos temas obxecto da materia.
Traballo tutelado	Documentos propostos polas profesoras e elaborados polo alumnado acerca de aspectos teórico/prácticos da materia, de extensión limitada.
Estudo de casos	Resolución de casos prácticos presentados nas sesións presenciais

Resolución de problemas de forma autónoma	Análise de estratexias e de recursos propostos polas profesoras
Prácticas de laboratorio	Execución de tarefas de carácter práctico por parte do alumnado e con orientación do profesorado. terán carácter presencial

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	A resolución de dúbidas e o seguimento dos traballos tutelados, farase de maneira non presencial, a través da plataforma de *teledocencia: Tem@. Durante o mes de docencia poderase acudir as *tutorías no pavillón 1, os xoves.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballo tutelado	Realización de traballo grupal que consistirá en: selección de un material educativo (impreso, audiovisual, digital) pensado para traballar con perspectiva de xénero en a Formación de o Profesorado, a Educación Obrigatoria (materia de Educación Física) ou en a Orientación Profesional, e emitir un informe fundamentado e detallado achega de o seu maior ou menor validez, aplicando as teorías de xénero e a lexislación vigente en materia de igualdade. Ademais en función de o informe anterior, repensar devandito material e facer outras propostas de aplicación en outros contextos educativos formais e/ou non formais (práctica deportiva) e en outros ámbitos de a orientación (orientación laboral) en distintos contextos socio-comunitarios	50	CB5 CG3 CE1 CE2 CE3 CE9 CE10 CE11 CT1 CT2 CT3
Estudo de casos	Realización de actividades propostas en o aula por cada profesora.	30	CG2 CG3 CE3 CE9 CE11 CT2 CT3
Cartafol/dossier	participar satisfactoriamente, polo menos en o 80% de as actividades de aula. O seguimiento de o alumnado realizarase a través de o portafolio realizado individualmente, segundo as pautas recomendadas. En este apartado, inclúese a asistencia a a actividade de módulo, si houbésea	20	CG1 CG2 CE1 CE9 CT2 CT3

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado que por diversas circunstancias xustificadas documentalmente, non alcance o 80% de a asistencia correspondente a as actividades de aula deberá realizar as seguintes actividades: Lectura e análise de os documentos propostos por as profesoras achega de a temática de a materia. Poderá alcanzar ata 3 puntos. Resolución de as actividades desenvolvidas en clase. Poderá alcanzar ata 3 puntos. Realización de un traballo conxunto de a materia, tutorizado, que propoñerán as profesoras de a materia. Poderá alcanzar ata 4 puntos.

As actividades non superadas en a 1ª convocatoria poderán ser recuperadas en a convocatoria de xullo, manteniendose as puntuaciones previamente conseguidas.

O alumnado que non supere a materia por avaliación continua terá unha/s proba/s de avaliación, ao redor de os contidos nucleares dá materia, con a data tope que marque o calendario de o master para vos exames oficiais.

Esta proba de avaliación supoñerá o 100% de a puntuación e as súas pormenores e características serán concretadas polo profesorado a o alumnado o día de a presentación de a materia e cando se faga a consulta personalmente

De o consinto modo o tipo de proba/s figurará/n en Faitic, en as respectivas materias, en un cartafol baixo a

denominación **Alumnado non asistente**, en a que se presentaránl detállesvos de as mesma/s, concretando tamén onde terá que realizar a entrega o estudiantado.

As datas de os exámenes oficiais poden consultarse en a web de o master: http://www.masterdiversidade.com/index.php

Tamén podedes consultar en o seguinte enlace a memoria Verfica de este título en a que atoparedes a ficha de a vosa materia.

http://educacion-ou.webs.uvigo.é/seguimento/mdiversidade

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Bandura, A, Auto-efficacité. Le sentiment d efficacité personnelle, Paris:De Boeck., 2003

Bem, S., Gender schema theory: A cognitive account of sex typing, Psychological Review, 88, (4) 354-364, 1981

Berroeta, B., Si no sabes a dónde vas... acabarás en otro lugar, En M. S. Alcalá et al. Hacia una orientación profesional no sexista.Pamplona: Gobierno de Navarra, 5, 1998

Coscojuela, R. e Subías, R., ¿Hombres dirigentes y mujeres ejecutoras?, Cuadernos de Pedagogía, 211, 65-67, 1993

Eagly, A. H., &Mladinic, A., Gender stereotypes and attitudes toward women and men., Personality and Social Psychology Bulletin, 15, 543-558., 1989

Eastwick, P. W., Eagly, A. H., Glick, P., Johannesen-Schmidt, Fiske, S., Blum, A.M.B., Eckes, T., Hu, Is traditional gender ideology associated with sex-typed mate preferences? A test in nine nations., Sex Roles, 1, 1-11, 2006

Echezarreta, P. et al., Programa coeducativo de orientación académicoprofesional para la educación secundaria., Vitoria: Servicio Central del Gobierno Vasco, 1999

Espín, J; Rodríguez Moreno, M. L; Donoso, T. et al., Análisis de recursos educativos desde la perspectiva no sexista, Barcelona: Laertes, 1996

Ferrer, M.P. e Sánchez, I., Toma de decisión vocacional no sesgada por razón de sexo, Madrid: CIDE, 1995

García, M.F., Educar y orientar para la igualdad en razón del género, perspectiva teórica y propuestas de actuación, Madrid: UNED, 2003

Glick, P.& Fiske, S. T., The Ambivalent Sexism Inventory: Differentiating hostile and benevolen sexism., Journal of Personality and Social Psychology, 70, 491-512, 1996

Jato, E. y Méndez, M.J. (Coords), Elixir o futuro sen prexuízos, Santiago de Compostela: Tórculo Artes Gráficas, S.L., 2006

Jato, E., Méndez, M.J., Iglesias, L. (Coords) e Diz, J., Valcarce, M., Fernández, X.R., Rodríguez,, Xénero e igualdade de oportunidades. Materiais para a formación, Santiago de Compostela: Tórculo Artes Gráficas, 2006

Jato, E. y Valcarce, M., A/o axente de igualdade de oportunidades: ámbitos de actuación e competencias profesionais, en Jato, E. e Iglesias, L. Xénero e Educación Social,(79-97), Santiago de Compostela: Edicións Laiov, 2003

Jato, E., Valcarce, M. y Diz, J, Elementos para a elaboración do perfil profesional de especialistas na área de igualdade de oportunidades para as mulleres, En Geraldes, C. y Otras (2003): Integração das políticas e sistemas de educação e formação-perspecti, 2002

Lameiras Fernández, M., Rodríguez Castro, Y., Calado Otero, M., Foltz& Carrera Fernández; M., Expressive-Instrumental traits and sexistattitudesamongSpanishuniversityProfessors, Social IndicatorsResearch, 80,583-599, 2007

Lameiras, M., Rodríguez Castro, Y.& González Lorenzo, M., Evolution of Hostil Sexism and Benevolent Sexismina Spanish Sample, Social IndicatorsResearch, 66, 197-211, 2004

López, V.M., Monjas, R. y Pérez, D., Buscando alternativas a la forma de entender y practicar la educación física escolar, Barcelona: Inde, 2003

Méndez, M.J., Condicionantes de xénero e clase social na elección académicoprofesional no ensino secundario, Inédito, 1999

Pillado, N., Fernández, M.A., Mirás, A., Toja, B., Roca, M., Alvariñas, M. López, S. y Rodríguez, P., Memoria de una investigación-acción: atención a la diversidad en el aula desde el trabajo en grupo, En M.A. González Valeiro, J.A. Sánchez Molina y A. Areces Gayo (eds), Actas del IV Congreso de la As, 2006

Prat, M. y Soler, S., Actitudes, valores y normas en la educación física., Barcelona: Inde, 2004

Rodríguez Castro, Y., Lameiras Fernández, M., Carrera Fernández, M.V. &Failde, J.M., Aproximaciónconceptual al sexismo ambivalente: Estado de la cuestión, SUMMA Psicológica, 6 (2), 131-142, 2009

Rodríguez Castro, Y., Lameiras Fernández, M., Magalhaes, M.J. & Carrera, M.V., Los rasgos expresivos e instrumentales de la comunidad educativa española: Estudiantes, padres/madres y docentes, Summa Psicológica UST, 2, 2010

Ruíz, J.V., Pedagogía de los valores en educación física, Madrid: CCS, 2004

Santos Guerra, M. A. (Coord.), Perspectiva de género en la organización escolar, Barcelona: Grao, 2000

Spence, J. T.& Buckner, C., Instrumental and expresive traits, trait stereotypes, and sexist attitudes, Psychology of Women Quarterly, 24, 44-62, 2000

Swim, J. K., Aikin, W.S., Hall, W. S.& Hunter, B. A, Sexisn, and Racism: Old-fashioned and Modern Prejudices, Journal of Personality and Social Psychology, 68, 2, 199-214, 1995

Tomé, A.&Rambla, X., Contra el sexismo. Coeducación y democracia en la escuela, Barcelona: Síntesis, 2001

Tougas, F., Brown, A. M, Beaton &Joly, S. (1995), Neosexism: Plus Ca Change, Plus C`est Pareil, Journal of Personality and Social Psychology, 21, 842-849, 1995

Valcarce, M., Xénero e traballo asalariado, en Cid, X. M. Repensar a educación e a sociedade: realidades e desafíos (81-93), Vigo: Servicio de P, 2006

Valcarce, M. y Otras, Guía de Buenas prácticas en Género. (Proyecto piloto Leonardo Da Vinci), Fundación Comarcal Valdeorras., 2006
Wandzilack, T.H., Values development through physical education and athletics., Quest, 37, 176-185, 1985

Recomendacións

Outros comentarios

Con independencia de la situación particular de cada alumna/alumno, recoméndase * la asistencia a las clases, con el fin de **interaccionar con las las profesoras *e realizar las actividades de *aprendizaxe en grupo.
Recoméndase * igualmente resolver las *dubidas con *tempo suficiente para *cumprir *os *prazos de entrega de *os *traballos as actividades *propostos para la avaliación.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Calidade de Vida das Persoas con Discapacidade				
Materia	Calidade de Vida das Persoas con Discapacidade			
Código	O05M138V01201			
Titulacion	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OP	1	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Barreiros de la Torre, Delmiro			
Profesorado	Barreiros de la Torre, Delmiro Martínez Vidal, Aurora			
Correo-e	dbarreiros@uvigo.es			
Web	http://http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php			
Descrición xeral	A pesar do recoñecemento da calidade de vida como un dereito dos cidadáns na sociedade actual, non todo o mundo ten igualdade de acceso a este dereito, concretamente as persoas con discapacidade, estas atópanse con problemas de acceso ao benestar, a vida saúdable, ao ocio activo e ao desenvolvento persoal e social; problemas ás veces reais, pero que en algunhas ocasións son problemas derivados da falta a de concienciación social. Ambos tipos de problemas constitúen verdadeiras barreiras para que as persoas con discapacidade disfruten dunha vida plena, física, psíquica e social. E polo que esta situación debe abordarse desde un prisma múltiple, que evalúen os diferentes axentes que interveñen, que detecten as necesidades individuais e que permita realizar propostas de mellora neste senso. Esta materia, ubicada no bloque Necesidades Educativas Especiales aborda a calidade de vida das persoas con discapacidade desde as seguintes perspectivas: a. Perspectiva psicosocial en canto a reducción de estereotipos en familias e sociedade. b. Actividade física e práctica deportiva saúdable a través do ocio activo.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CE1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de decribir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar	• saber • saber facer
CE2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras	• saber facer
CE7	Identificar os servizos de apoio escolares e socio-comunitarios que poden ser de utilidade no ámbito da diversidade	• saber • saber facer
CE9	Comprender, analizar e valorar as dimensións éticas e políticas implícitas nos procesos educativos formais e non formais en contextos de diversidade	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE12	Ser capaz de emitir unha valoración crítica sobre programas, materiais e prácticas educativas e socio-educativas relacionadas coa diversidade	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE13	Promover unha actitude positiva cara as ideas e as prácticas educativas innovadoras relacionadas coa diversidade	• saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Deseñar e implementar un programa de intervención para a redución de estereotipos fronte á discapacidade	CE1 CE2
Deseñar un programa de concienciación social a favor do deporte das persoas con discapacidade	CE2 CE13
Adaptar xogos e deportes en función da discapacidade	CE7 CE12

Avaliar a accesibilidade das instalacións para as persoas de mobilidade reducida.	CE9 CE12

Contidos	
Tema	
1. Calidade de vida e discapacidade: unha perspectiva psico-social	1.1. Estereotipos como compoñentes dos prexuízos 1.2. Identidade social e discapacidade. 1.3. Técnicas para a redución de prexuízos fronte á situación de discapacidade. 1.4. Prácticas de autodefensa para persoas con discapacidade para dirixir e controlar as súas condicións e calidade de vida.
2. O deporte como factor de calidade de vida das persoas con discapacidade	2.1.Aproximación conceptual o deporte adaptado: Contribución do deporte adaptado o desenvolvemento persoal e inclusión social. 2.2. Diferentes modelos deportivos para as persoas con discapacidade: deporte paralímpico e deporte para todos. 2.3.Bases dunha proposta deportiva para as persoas con discapacidade: Adaptación, sensibilización e eliminación de barreiras. 2.4. Actividades terapéuticas con animais

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	9	21.5	30.5
Traballo tutelado	12	36	48
Seminario	4	0	4
Saídas de estudo	5	0	5
Traballo tutelado	0	21	21
Eventos científicos	4	0	4
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Exposición dos contidos fundamentales da materia coa axuda das tecnoloxías axeitadas e demandando participación do alumnado.
Traballo tutelado	Actividades de aplicación dos coñecementos adquiridos a situacións prácticas relacionadas coa calidade de vida: concienciación social, adaptación de recursos, aplicación de técnicas.
Seminario	As horas de titoría en grupo dedicaranse a expor e resolver todas as dúbidas que os alumnos atopen, tanto nos traballos de aula como nos traballos autónomos
Saídas de estudo	Saídas a institucións especializadas nalgún dos contidos da materia. De non poder realizarse, organizaríase unha actividade complementaria na aula
Traballo tutelado	Realización de traballos, proxectos ou actividades realizadas de forma autónoma, baixo o asesoramento dos docentes.
Eventos científicos	Este apartado refírese a aquelas actividades organizadas de xeito común para todo o modulo: conferencias, debates, visitas...

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Traballos de aula As actividades desenvolvidas na aula serán obxecto de atención personalizada, sempre que o alumno o requira. Nas titorías prestarase atención personalizada a todos os alumnos que o necesiten. Tanto as acitivades de aula como as de carácter autónomo poderán ser obxecto de atención personalizada
Seminario	Titoría en grupo As actividades desenvolvidas na aula serán obxecto de atención personalizada, sempre que o alumno o requira. Nas titorías prestarase atención personalizada a todos os alumnos que o necesiten. Tanto as acitivades de aula como as de carácter autónomo poderán ser obxecto de atención personalizada
Traballo tutelado	Traballos tutelados As actividades desenvolvidas na aula serán obxecto de atención personalizada, sempre que o alumno o requira. Nas titorías prestarase atención personalizada a todos os alumnos que o necesiten. Tanto as acitivades de aula como as de carácter autónomo poderán ser obxecto de atención personalizada

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Traballo tutelado	Aplicación dos contidos teóricos a situacións prácticas relacionadas coa calidade de vida das personas con discapacidade, xa sean situacións reales ou simuladas.	50
Eventos científicos	Participación en actividades de módulo: conferencias, mesas redondas e visitas a centros ou institucións.	10
Saídas de estudo	Participación na saída de estudo e posterior reflexión.	10
Traballo tutelado	Valoración das actividades realizadas de forma autónoma	30

Outros comentarios sobre a Avaliación

As actividades non superadas na primeira convocatoria poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións nas probas/actividades superadas. O alumnado que non supere a materia por avaliación continua terá unha/as proba/as de avaliación ao redor dos contidos contidos nucleares da materia coa data tope que marque o calendario do mestrado para os exames oficiais.

Esta proba de avaliación suporá o 100% da puntuación e os seus pormenores e características serán concretadas polo profesorado ao alumnado o día da presentación da materia e cando se faga a consulta. Asimesmo o tipo de probas figurarán en faitic nas respectivas materias nunha carpeta baixo a denominación **Alumnado non asistente**, na que se presentarán os detalles da mesma , concretando tamén onde terá que reallizar a entrega o estudantado . As datas dos exames oficiais poden consultarse na web do mestrado: http://www.masterdiversidade.com/index.php

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Rios Hernández et al., El juego y los alumnos con discapacidad, Paidotribo, 1998, Madrid

VV. AA., Carta Europea del Deporte para Todos: personas con discapacidad, Ministerio de Asuntos sociales, 1988, Madrid

Schalock, Robert L., Calidad de vida. Manual para profesionales de la educación, salud y servicios comunitarios, Alianza D. L., 2003, Madrid

Verdugo Alonso, M. A. y Aguado Díaz, A. L., Personas con discapacidad. Perspectivas psicopedagógicas y rehabilitadoras, Siglo XXI, 1998, Madrid

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Outros comentarios

E moi imprtante que os alumnos/as asistan a presentación da materia, na que se expoñen as líneas a seguir o longo da mesma, tanto sobre os contidos teóricos como sobre as actividades prácticas a realizar, criterios de evaluación e bibliografía recomendada.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Medidas de Atención á Diversidade para Persoas con Altas Capacidades				
Materia	Medidas de Atención á Diversidade para Persoas con Altas Capacidades			
Código	O05M138V01202			
Titulacion	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OP	1	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	González Fernández, Antonio			
Profesorado	Díaz Pereira, María del Pino González Fernández, Antonio González Fontão, María del Pilar			
Correo-e	aglez@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	En liña coa atención ás diferentes características e circunstancias persoais que configuran a heteroxeneidade no ámbito educativo, e a cobertura das específicas necesidades que poidan presentar os alumnos/as, un dos aspectos que reclama atención diferenciada é o alumnado altamente capacitado. Os alumnos/as que nalgún aspecto do seu desenrolo presentan elevadas capacidades cognitivas, un talento superior, maiores posibilidades de aprendizaxe que os seus compañeiros, , non poden, desde o punto de vista educativo e social, ser ignorados a risco de non favorecer o pleno desenrolo de seu potencial e futuro desenrolo profesional. É innegable, ademais, o dereito que lles asiste a recibir unha educación acorde as súas circunstancias e adaptada as súas necesidades no marco dunha escola comprensiva e inclusiva. No marco lexislativo regúlanse distintos aspectos relacionados co diagnóstico, atención e resposta ás necesidades específicas de apoio educativo que presentan os estudiantes altamente capacitados. Neste sentido, é necesario prestar a máxima atención ao proceso de identificación e valoración das necesidades educativas dos alumnos máis capaces (sobre todo nun momento no que se detecta un crecente interese en distintos sectores da sociedade en que se recoñeza esta condición nun número cada vez maior de alumnos/as) e deseñar a resposta educativa máis axeitada en relación ós apoios e ós servicios que eventualmente poidan requirir ó longo do proceso de escolarización. Outro ámbito específico a considerar en relación coas altas capacidades, ten que ver coa práctica deportiva de alto rendemento. A maioría destes mozos/as deben compatibilizar as esixencias e obxectivos que esixe o entrenamento de alto nivel co seu desenrolo académico e profesional, requirindo dos profesionais educativos diferentes estratexias de apoio psicolóxico e educativo que serán revisadas nesta materia.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Posuír e comprender coñecementos relacionados co ámbito da diversidade que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.	• saber • saber facer
CG2	Coñecer e analizar as situacións reais de diversidade que se poden ver reflectidas nos contextos educativos, tanto formais como non formais, empregando procesos sistemáticos de indagación.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG4	Favorecer a adquisición dos coñecementos e destrezas idóneas para o deseño, posta en práctica e avaliación de propostas de intervención no ámbito da diversidade, ofrecendo novas iniciativas na resolución dos problemas.	• saber facer

CG5	Adquirir un compromiso ético no desenvolvemento da profesión, nomeadamente no referido ao apoio dos colectivos e sectores sociais discriminados e menos favorecidos.	• saber facer • Saber estar / ser
CE1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de decribir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar	• saber
CE2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras	• saber facer
CE3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador	• saber • saber facer
CE4	Realizar estudos sistemáticos, sobre todo os que impliquen avances de prácticas educativas, sendo capaz de difundilos con claridade a diverso tipos de audiencias.	• saber • saber facer
CE5	Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica	• saber facer
CE6	Coñecer a lexislación básica referida á diversidade nos contextos educativos e socio-educativos, analizando a súa implicación no exercicio profesional	• saber
CE7	Identificar os servizos de apoio escolares e socio-comunitarios que poden ser de utilidade no ámbito da diversidade	• saber • saber facer
CE9	Comprender, analizar e valorar as dimensións éticas e políticas implícitas nos procesos educativos formais e non formais en contextos de diversidade	• saber facer • Saber estar / ser
CE13	Promover unha actitude positiva cara as ideas e as prácticas educativas innovadoras relacionadas coa diversidade	• Saber estar / ser
CT2	Dominar diferentes estratexias metodolóxicas co propósito de mellorar as condutas profesionais e facilitar a aprendizaxe autónoma, a través do emprego de recursos como os contratos de aprendizaxe, a aprendizaxe baseada en problemas ou o uso de portafolios	• saber facer
CT3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade	• Saber estar / ser
CT4	Adquirir as habilidades básicas para o debate e a exposición de ideas fundamentadas	• saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Adquirir os conceptos fundamentais referidos á superdotación nos seus diferentes aspectos, que sirvan de base para reflexionar sobre o tema e para planificar liñas de intervención coherentes	CB1 CG2 CG4 CG5 CE1 CE3 CE9 CT2 CT3
Coñecer a lexislación básica relativa aos estudiantes con altas capacidades e aos deportistas de elite, especialmente no relativo ao sistema educativo.	CG4 CG5 CE6
Analizar e valorar diferentes programas e modalidades de intervención en alumnos con elevadas capacidades, para mellorar o seu axuste escolar	CB1 CG2 CG4 CG5 CE3 CE4 CE5 CE9 CT2 CT3 CT4
Coñecer e analizar os distintos programas de apoio ao deportista existentes nas diversas institucións sociais e educativas e así ser capaz de asesorar a pais, entrenadores, directivos ou educadores de cara a preservar o adecuado desenvolvemento psico-educativo do/a xoven deportista	CB1 CG2 CG4 CG5 CE2 CE3 CE5 CE9 CT2 CT4

Ser capaz de comprender e valorar a práctica deportiva de alto rendemento como unha fonte de diversidade no ámbito social e no educativo	CB1 CG2 CG4 CE7 CE9 CE13 CT2 CT3 CT4
Favorecer actitudes positivas de cara aos estudiantes con altas capacidades e cara o seu adecuado axuste escolar	CB1 CG2 CG4 CG5 CE5 CE6 CE7 CE9 CE13 CT2 CT3 CT4

Contidos	
Tema	
1. O ALUMNADO CON ALTAS CAPACIDADES	1.1. Aproximación conceptual 1.2. Lexislación 1.3. Características 1.4. Necesidades educativas
2. A IDENTIFICACIÓN DOS ESTUDIANTES ALTAMENTE CAPACITADOS	2.1. Instrumentos de identificación de alumnos con altas capacidades: intelixencia e motivación. 2.2. Motivación en alumnos con altas capacidades: descripción e mellora.
3. RESPOSTA EDUCATIVA AOS ALUMNOS CON ALTAS CAPACIDADES	3.1. Orientacións organizativas da resposta educativa 3.2. Modalidades de intervención 3.3. Situación nalgunhas comunidades e países.
4. OS DEPORTISTAS DE ALTO RENDEMENTO. NECESIDADES DE APOIO PSICOLÓXICO E EDUCATIVO	4.1. Necesidades de apoio psico-educativo en deportistas de alto rendemento 4.2. Valores educativos do deporte 4.3. Modelos de apoio educativo ó deportista de alto rendemento 4.4. Instrumentos de interese para a intervención psicoeducativa no ámbito do deporte competitivo.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Lección maxistral	12	0	12
Traballo tutelado	11	40.5	51.5
Eventos científicos	4	0	4
Cartafol/dossier	0	44	44
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto co alumnado da materia, a presentárllela coas finalidades seguintes: transmitir os obxectivos que se perseguen; detallar os contidos que se traballarán; explicar a metodoloxía que se utilizará; finalmente, enumerar e aclarar os criterios de avaliación.
Lección maxistral	Exposición por parte do/ profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo/a estudante. Asistencia e participación do/a estudante.
Traballo tutelado	O/a estudante desenvolve exercicios na aula baixo as directrices e supervisión do/a profesor/a. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do/a estudante.
Eventos científicos	Participación en actividades (de módulo) relacionadas con algún tema tratado na materia

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Titorización en grupo ou individual
Probas	Descrición
Cartafol/dossier	Titorización a través de Faitic e do correo electrónico.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Lección maxistral	Asistencia ás exposicións dos docentes e participación nos debates de aula	30	CG2 CG4 CE1 CE2 CE9
Traballo tutelado	Realización dun traballo, individual ou en grupo, tutelado pou un/unha docente	30	CB1 CG2 CG4 CE1 CE3 CE13
Eventos científicos	Participación nunha actividade (de módulo) relacionada coa materia	10	CE1 CE3
Cartafol/dossier	Documento elaborado polo estudiante que recopila información sobre as experiencias, proxectos, tareas e traballos realizados durante o proceso de formación.	30	CB1 CG2 CE2 CE4 CT3

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para superar a materia cómpre alcanzar o 50% da puntuación no Traballo tutelado e o 50% no resto de actividades (Asistencia e participación, Actividade de módulo e Cartafol/dosier). As actividades non superadas na primeira convocatoria poderán ser recuperadas na segunda convocatoria, manténdose as puntuacións nas probas/actividades superadas.

Avaliación para alumnado "Non Asistente". Para ser considerado "Asistente", a/o alumna/o terá que asistir polo menos ao 75% das aulas. O alumnado "Non asistente" poderá realizar as actividades de Traballo tutelado, Actividade de módulo, e Cartafol-dosier baixo as indicacións de cada docente. Así mesmo, se un/unha estudante Non asistente desexa obter os 3 puntos correspondentes á actividade de Asistencia e Participación, deberá facer una proba de avaliación tipo test sobre os contidos básicos da materia expostos nas sesións maxistrais. Todos os aspectos referidos a esta avaliacón das distintas actividades para o alumnado Non Asistente presentaranse en Faitic nunha carpeta específica ao inicio do período de docencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Alonso Bravo, J. A., Manual internacional de superdotación (manual para profesores y padres), EOS., 2003, Madrid

Artola González, T., Niños con altas capacidades: quiénes son y cómo tratarlos., Entha DL, 2005, Madrid

González Fontao, M.P., Estudiantes con altas capacidades, Andavira, 2010, Santiago de Compostela

Martínez Torres, M., Alumnado con altas capacidades, Graó, 2010, Barcelona

Regadera López, A., Identificación y tratamiento de alumnos con altas capacidades: adaptaciones curriculares Primaria y ESO, Brief, 2002, Valencia

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Outros comentarios

1. Asistir o primeiro día de clase resultarache moi beneficioso para comprender os obxectivos xerais da materia e a súa dinámica organizativa. Na primeira sesión, os profesores da materia darán unha visión de conxunto e anticiparán as tarefas e actividades que serán desenvolvidas.

2. Será especialmente importante acudir ás titorías dos/as profesores/as sempre que o necesites, así como a visita frecuente á plataforma docente da nosa Universidade TEMA. Nela poderás atopar todas as actividades que deberás realizar para a túa formación e a superación desta materia, avisos, cualificacións, etc.

3. A túa condición de alumno/a da Universidade de Vigo ábreche as portas a moitos recursos, ofertas e servizos. No SIOPE atoparás toda a información sobre as posibilidades formativas, culturais e deportivas que podes encontrar na nosa Universidade.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Medidas de Atención á Diversidade para Alumnas/Alumnos con Necesidades Educativas				
Materia	Medidas de Atención á Diversidade para Alumnas/Alumnos con Necesidades Educativas			
Código	O05M138V01203			
Titulacion	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	García Señorán, María del Mar			
Profesorado	García Señorán, María del Mar Ojea Rúa, Manuel Rodríguez Rodríguez, Juan Luís			
Correo-e	msenoran@uvigo.es			
Web	http://http://www.masterdiversidade.com/index.php			
Descrición xeral	A materia Medidas de atención a a diversidad para alumnas/os con necesidades educativas forma parte do módulo Necesidades educativas especiais, e céntrase prioritariamente nos seguintes aspectos: As necesidades educativas do alumnado no currículo; a avaliación psicopedagóxica; o trastorno do espectro autista e os déficits atencionais. Esta materia contribúe a consecución dos obxectivos do máster centrados na adquisición de formación teórica de carácter multidisciplinar no ámbito das necesidades educativas especiais, no estudo de situacións reais en contextos educativos, na análise de experiencias educativas innovadoras, na adquisición do coñecemento necesario para a avaliación das necesidades dos alumnos/as con necesidades educativas especiais e de destrezas para o deseño e posta en práctica de propostas de intervención que contribuían ao avance da súa aprendizaxe			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB3	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüedades.	• saber facer • Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe autodirixido ou autónomo que lles permitan continuar estudando ao longo da súa vida.	• saber facer • Saber estar / ser
CG2	Coñecer e analizar as situacións reais de diversidade que se poden ver reflectidas nos contextos educativos, tanto formais como non formais, empregando procesos sistemáticos de indagación.	• saber • saber facer
CG4	Favorecer a adquisición dos coñecementos e destrezas idóneas para o deseño, posta en práctica e avaliación de propostas de intervención no ámbito da diversidade, ofrecendo novas iniciativas na resolución dos problemas.	• saber facer
CE1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de decribir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar	• saber
CE2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador	• saber facer • Saber estar / ser
CE5	Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE6	Coñecer a lexislación básica referida á diversidade nos contextos educativos e socio-educativos, analizando a súa implicación no exercicio profesional	• saber

CE11	Coñecer e aplicar procesos de toma de decisións relacionadas co tratamento da diversidade. Ser capaz de discernir as ideas nas que se fundamentan esas decisións, anticipando tamén os seus efectos	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE13	Promover unha actitude positiva cara as ideas e as prácticas educativas innovadoras relacionadas coa diversidade	• saber facer • Saber estar / ser
CT2	Dominar diferentes estratexias metodolóxicas co propósito de mellorar as condutas profesionais e facilitar a aprendizaxe autónoma, a través do emprego de recursos como os contratos de aprendizaxe, a aprendizaxe baseada en problemas ou o uso de portafolios	• saber • saber facer
CT3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade	• Saber estar / ser
CT5	Favorecer o traballo cooperativo, asumindo responsabilidades e aceptando a disparidade de opinións	• saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Ser competente para arbitrar medidas educativas na atención á diversidade	CG2 CG4 CE2 CE3 CT3
Ser competentes para realizar traballos en equipo	CT5
Empregar recursos tecnolóxicos no ámbito das necesidades educativas	CE2 CE5 CE13
Ser competente para delimitar conceptualmente a atención á diversidade desde a lexislación educativa, establecendo as categorías de alumnos con necesidades específicas de apoio educativo (ANEAE)	CG2 CE1 CE6 CE13 CT3
Capacidade para realizar procesos de diagnóstico aos ANEAE	CB3 CE1 CE2 CE3 CT2 CT3
Capacidade para deseñar e aplicar procesos de intervención educativa en ANEAE.	CG2 CG4 CE2 CE5 CE11 CT2
Capacidade para realizar o seguimento da implementación dos programas iniciados nos ANEAE.	CG2 CG4 CE11 CE13
Ser competente no coñecemento dos Trastornos de Espectro Autista, diagnóstico e intervención educativa	CG2 CG4 CE1 CE2 CE6 CE11 CT2
Ser competente no coñecemento do Trastorno por Déficit de Atención con Hiperactividade, diagnóstico e intervención educativa	CG2 CG4 CE1 CE2 CE6 CE11 CT2
Elaborar materiais específicos para traballar cos ANEAE	CB4 CE5
Establecer os mecanismos de avaliación do proceso educativo implementado e canalizar propostas de mellora	CE2 CE3

Contidos	
Tema	
MEDIDAS CURRICULARES E ORGANIZATIVAS NO ÁMBITO ESCOLAR	CONCEPTUALIZACIÓN DA ATENCIÓN Á DIVERSIDADEESCOLARIZACIÓN DOS ALUMNOS CON NEE MEDIDAS CURRICULARES NO ÁMBITO ESCOLAR MEDIDAS ORGANIZATIVAS NO ÁMBITO ESCOLAR
A AVALIACIÓN PSICOPEDAGÓXICA	TÉCNICAS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN PSICOPEDAGÓXICA ELABORACIÓN DUN INFORME PSICOPEDAGÓXICO
INTERVENCIÓN PSICOEDUCATIVA EN ESTUDANTES CON DÉFICIT DE ATENCIÓN	O PROCESO ATENCIONAL. FACTORES DETERMINANTES. DÉFICITS DA ATENCIÓN O TRASTORNO POR DÉFICIT DE ATENCIÓN CON HIPERACTIVIDADE. DIFICULTADES PERSOALES E ESCOLARES. AVALIACIÓN E INSTRUMENTOS PARA O DIAGNÓSTICO DO TDAH INTERVENCIÓN PARA A MELLORA DO PROCESO ATENCIONAL ANÁLISE DE PROGRAMAS
INTERVENCIÓN PSICOEDUCATIVA EN ESTUDIANTES CON TRASTORNOS DO ESPECTRO AUTISTA	TRASTORNO DO ESPECTRO AUTISTA MODELOS EXPLICATIVOS DIAGNÓSTICO DO ESPECTRO AUTISTA PROGRAMAS PSICOEDUCATIVOS EN ESTUDIANTES CON TEA INTRODUCIÓN AOS MECANISMOS DE INTERVENCIÓN SISTÉMICA PSICO-SOCIO-EDUCATIVO E MÉDICO PSIQUIÁTRICA EN PERSOAS CON TEA

Planificación docente	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	7	10	17
Seminario	6	0	6
Estudo de casos	7	10	17
Resolución de problemas	3	0	3
Traballo tutelado	9	24	33
Traballo	0	30	30

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte dos docentes dos contenidos sobre a materia, bases teóricas e/o directrices das actividades e traballos a desenvolver polos estudiantes
Seminario	Entrevistas que o estudiante manten co profesorado da materia para o asesoramiento/desenvolvemento das actividades/traballo da materia
Estudo de casos	Actividades de aplicación dos coñecementos adquiridos á análise de casos concretos. Coñecemento e valoración dos sistemas de avaliación e intervención para alumnos/as con necesidades educativas especiais
Resolución de problemas	Realización de actividades de tipo práctico
Traballo tutelado	O estudiante realiza actividades, exercicios ou proyectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesorado

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminario	Proporcionaranse orientacións para o desenvolvemento das actividades/traballo da materia e resolveranse as dúbidas expostas
Resolución de problemas	Supervisión e orientación das actividades de tipo práctico

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Traballo tutelado	Análise de casos concretos. Valoración actividades de aula. Coñecemento e valoración dos sistemas de avaliación e intervención para alumnos/as con necesidades educativas especiais. Confección de portafolios. Realización de actividades, exercicios ou proxectos na aula baixa as directrices e supervisión do profesorado	60	CB3 CB4 CG2 CG4 CE1 CE2 CE3 CE5 CE6 CE11 CE13 CT2 CT3 CT5
Traballo	Realización de traballos realizados autonomamente, titorizados polos docentes	30	CB3 CB4 CG2 CG4 CE1 CE2 CE3 CE5 CE6 CE11 CE13 CT2 CT3 CT5

Outros comentarios sobre a Avaliación

As actividades non superadas na 1ª convocatoria poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións nas probas/actividades superadas.

O alumnado que non supere a materia por avaliación continua (obrigatorio asistir polo menos ao 75% das clases) terá unha/s proba/s de avaliación, ao redor dos contidos nucleares da materia, coa data tope que marque o calendario do mestrado para os exames oficiais.

Esta proba de avaliación suporá o 100% da puntuación e os seus pormenores e características serán concretadas polo profesorado ao alumnado o día da presentación da materia e cando se faga a consulta persoalmente.

O tipo de proba/s figurará/n en Faitic, nas respectivas materias, nunha carpeta baixo a denominación Alumnado non asistente, na que se presentarán os detalles da/s mesma/s, concretando tamén onde terá que realizar a entrega o estudantado.

As datas dos exames oficial poden consultarse na web do mestrado: http://www.masterdiversidade.com/index.php

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Álvarez, L., González-Castro, P., Soler, E., González-Pienda, J.A. y Núñez, J.C. (Coord.), Aprender a atender (un enfoque aplicado)., CEPE, 2004, Madrid

American Psychiatric Association, Diagnostics and Statistics Manual of Mental Disorders: DSM-5, 5ª, American Psychiatric Association., 2013, Washington

Bogdashina, O., Percepción sensorial en el autismo y Síndrome de Asperger. Experiencias sensoriales diferentes, mundos perceptivos diferentes., Autismo Ávila, 2007, Ávila

Frith, U., Autismo. Hacia una explicación del enigma, Alianza Editorial, 2004, Madrid

Galve, J. L. e Ayala, C. L., Evaluación e informes psicopedagógicos., CEPE, 2001, Madrid

Iglesias Cortizas, M. J., Diagnóstico escolar. Teorías, ámbitos y técnicas., Pearson, 2006, Madrid

Moreno, I., Hiperactividad infantil: guía de actuación, Pirámide, 2007, Madrid
Ojea, M., Trastorno del espectro autista: Procesamiento de la información perceptivo-cognitivo mediante la creación de redes semánticas., Pirámide, 2018, Madrid
Orjales, I., Déficit de atención con hiperactividad: manual para padres y educadores., CEPE, 2006, Madrid
Riart, J., Manual de tutoría y orientación en la diversidad, Pirámide, 2007, Madrid
Rodríguez Rodríguez, J. L., Manual de Modelos de Orietnación e Intervención Psicopedagógica en Galicia, Tórculo Edicións., 2007, Santiago de Compostela

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticum				
Materia	Prácticum			
Código	O05M138V01204			
Titulacion	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	12	OB	1	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Failde Garrido, José María Dapia Conde, María Dolores			
Profesorado	Dapia Conde, María Dolores Failde Garrido, José María			
Correo-e	ddapia@uvigo.es jfailde@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia ten carácter obrigatorio. O seu propósito xeral e que o alumnado se poña en contacto directo con servizos e institucións que traballen con colectivos relacionados coa temática do máster.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB4	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe autodirixido ou autónomo que lles permitan continuar estudando ao longo da súa vida.	• saber facer
CB5	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.	• saber facer
CG3	Establecer contacto directo con experiencias innovadoras relacionadas coa diversidade, valorando o seu interese e as posibilidades de ser transferidas a outros contextos profesionais semellantes, así como de ser aplicables a situacións novas e emerxentes.	• saber facer
CE2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras	• saber • saber facer
CE3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador	• saber • saber facer
CE5	Elaborar materiais específicos para traballar coa diversidade, valorando, na medida das posibilidades, a súa aplicación na práctica	• saber facer
CE6	Coñecer a lexislación básica referida á diversidade nos contextos educativos e socio-educativos, analizando a súa implicación no exercicio profesional	
CE8	Planificar e organizar traballos tutelados, sendo capaz de buscar e analizar información procedente de diferentes fontes, obter e analizar datos e elaborar con corrección un informe relacionado con algún dos módulos do mestrado	• saber • saber facer
CE13	Promover unha actitude positiva cara as ideas e as prácticas educativas innovadoras relacionadas coa diversidade	• Saber estar / ser
CT1	Utilizar as novas tecnoloxías en diferentes contextos: formativos, de investigación, de aplicación profesional, para difundir e compartir ideas, etc.	• saber facer
CT2	Dominar diferentes estratexias metodolóxicas co propósito de mellorar as condutas profesionais e facilitar a aprendizaxe autónoma, a través do emprego de recursos como os contratos de aprendizaxe, a aprendizaxe baseada en problemas ou o uso de portafolios	• saber • saber facer
CT5	Favorecer o traballo cooperativo, asumindo responsabilidades e aceptando a disparidade de opinións	• saber • saber facer

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Favorecer a adquisición de destrezas relacionadas co deseño e posta en práctica de programas de intervención, sendo conscientes das implicacións éticas derivadas das decisións profesionais	CB4 CB5
Coñecer a estrutura e finalidades dos servizos ou institucións nos que se realicen as prácticas, así como analizar a documentación básica na que se sustente a actividade do servizo ou institución, tanto informes, programas como marco lexislativo, fixándose especialmente no relativo á diversidade	CG3 CE2
Desenvolver actividades de observación sistemática das actuacións dos profesionais e colaborar cos profesionais da institución ou servizo no que eles consideren pertinente	CE3

Deseñar e, se é posible, poñer en práctica algunha proposta de intervención específica de inclusión e normalización da diversidade	CE2 CE6
Deseñar un perfil profesional que inclúa actuacións relacionadas coa diversidade, perfís relacionados especialmente con novos xacementos de emprego	CB4 CE3 CE5 CE8 CE13
Utilizar as novas tecnoloxías da información e a comunicación adaptadas ao contexto laboral do practicum	CT1 CT2
Adquirir habilidades de comunicación e traballo colaborativo con profesionais de diferente formación e responsabilidades	CT5
Adquirir condutas de respecto e axuda, en especial cara aquelas persoas ou colectivos que estean en risco de exclusión social ou de marxinación	CT5
Ser capaz de elaborar unha memoria que reflicta as aprendizaxes máis importantes adquiridas no practicum, seguindo a estrutura recomendada polo titor ou titora do máster	CB5 CE2

Contidos	
Tema	
Contextualización das prácticas: descripción da institución ou servizo	Ámbitos de intervención.
As institucións e servizos que se ofrecen no Practicum	Listado de institucións colaboradoras.
-As prácticas externas como instrumento de desenvolvemento de profesionais en formación e nobeles	Marco de actuación. Directrices de actuación.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas externas	120	150	270
Seminario	30	0	30
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Prácticas externas	O estudante desenvolve as actividades nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión
Seminario	Asesoramento realizado tanto con anterioridade ao comezo das práticas como durante a súa realización. A titorización además de se realizar en grupo, tamén se ofrecerá individualmente

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminario	A atención ao alumnado realizaráse a través de diversas vías: a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefonicamente, e na propia aula de 20 a 22 hs. os xoves e venres. Os estudantes tamén poderán usar as horas de titoría que ten o profesorado no seu gabinete.
Prácticas externas	A atención ao alumnado realizaráse a través de diversas vías: a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefonicamente, e na propia aula de 20 a 22 hs. os xoves e venres. Os estudantes tamén poderán usar as horas de titoría que ten o profesorado no seu gabinete.

Avaliación		
Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Seminario	Seguimento da titora ou titor do mestrado do labor desenvolvido no practicum	10	CB4 CB5 CG3 CE2 CE3 CE5 CE6 CE8 CE13 CT1 CT2 CT5
Prácticas externas	(1) Informe da titora ou titor externo (ata o 50%) (2) Valoración, por parte da titora ou titor académico, da memoria de prácticas no que se describan as actividades realizadas no practicum e a valoración persoal dende unha óptica profesional sobre a experiencia nas prácticas (ata 40%)	90	CB4 CB5 CG3 CE2 CE3 CE5 CE6 CE8 CE13 CT1 CT2 CT5

Outros comentarios sobre a Avaliación

O Practicum nas institucións ten unha duración de 120 horas. Cada estudante terá unha titora ou titor tanto no mestrado como na institución de prácticas. Daráselle ao alumnado a información e documentación necesaria.
A memoria terá unha extensión máxima de 10 folios.
As actividades non superadas/realizadas na 1ª convocatoria poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións nas probas/actividades superadas. As datas dos exames oficial poden consultarse na web do mestrado: http://www.masterdiversidade.com/index.php.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

García Fernández, J.A., Moreno Herrero,I. (coords.),, Escuela, diversidad cultural e inclusión, La catarata, 2014, Madrid
Sorinano, E., Diversidad étnica y cultural en las aulas, La Muralla, S.A (Aula abierta), 2003, Madrid
Gento, S y Sanchez, C., EL PRÁCTICUM EN EL TRATAMIENTO EDUCATIVO DE LA DIVERSIDAD, UNED, 2010, Madrid

Bibliografía Complementaria

Pineda, P., E reto de aprender, un relato desde la diversidad., San Pablo, 2013, Madrid

Recomendacións

Outros comentarios

- As horas de prácticas nas institucións ou servizos son 120
-Documentación básica que se entrega ao estudiante:
o Ficha de avaliación
o Ficha de sinaturas
o Impreso de solicitude de certificado de titor/a do practicum
-Estructura básica da memoria:
o Introducción
o Contextualización
o Actividades realizadas no practicum
o Valoración do practicum

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Traballo de Fin de Máster				
Materia	Traballo de Fin de Máster			
Código	O05M138V01205			
Titulacion	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	12	OB	1	2c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Didácticas especiais Psicoloxía evolutiva e comunicación Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	Díaz Pereira, María del Pino			
Profesorado	Casado Neira, David Díaz Pereira, María del Pino Sueiro Domínguez, Encarnación			
Correo-e	pinod@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	O Traballo fin de Máster é unha materia obrigatoria que pretende que o alumnado adquira a competencia básica de elaboración dun estudio que reflicta algunha das temáticas do máster, a través da elaboración de programas, a avaliación de posta en práctica de programas, ou a realización de estudos de caso			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Posuír e comprender coñecementos relacionados co ámbito da diversidade que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CB2	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos relacionados coa diversidade e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CB3	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüedades.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe autodirixido ou autónomo que lles permitan continuar estudando ao longo da súa vida.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG1	Adquirir unha formación teórica de carácter multidisciplinar e comprender os fundamentos teóricos-prácticos relacionados cos ámbitos de diversidade, con énfase nas necesidades educativas especiais, interculturalismo, compensación de desigualdades, sexo/xénero e educación de persoas adultas.	• saber
CE1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de decribir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar	• saber
CE2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE4	Realizar estudos sistemáticos, sobre todo os que impliquen avances de prácticas educativas, sendo capaz de difundilos con claridade a diverso tipos de audiencias.	• saber • saber facer • Saber estar / ser

CE8	Planificar e organizar traballos tutelados, sendo capaz de buscar e analizar información procedente de diferentes fontes, obter e analizar datos e elaborar con corrección un informe relacionado con algún dos módulos do mestrado	• saber • saber facer

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Adquirir instrumentos conceptuais e metodolóxicos que faciliten a análise e reflexión sobre as prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, en especial de aquelas que posúan un alto grao de innovación	CB1 CB2 CB4 CG1 CE1
Planificar e organizar traballos tutelados, sendo capaz de buscar e analizar información procedente de diferentes fontes, obter e analizar datos e elaborar con corrección un informe	CB2 CB3 CE2 CE4 CE8
Realizar estudos sistemáticos, sobre todo os que impliquen melloras de prácticas educativas relacionadas coa diversidade	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CE1 CE2 CE4 CE8
Ser capaz de defender oralmente o traballo fin de máster con claridade e organización	CB3 CE4

Contidos	
Tema	
Contidos relacionados con algún dos módulos do máster.O tema do TFM poderá estar relacionado con algún problema identificado no contexto institucional no que foi realizado o Practicum. Neste sentido, a utilidade do traballo será un criterio a considerar na avaliación do TFM.	O enfoque desde o que se aborda o problema pode ser diverso e ter diferentes obxectivos; por exemplo: - Avaliación dalgún aspecto profesional do Servizo ou Institución onde se realizaron as prácticas. - Deseño dun programa de intervención, suficientemente detallado como para poder ser aplicado. Deberá ter en conta a perspectiva da diversidade abordada no Máster. - Aplicación e avaliación dun programa de intervención. - Estudo de casos

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	20	280	300
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Traballo tutelado	Elaboración e presentación por escrito e defensa oral dun traballo relacionado coas competencias e temáticas xenéricas do máster

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	

Avaliación		
Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Traballo tutelado	Valorarase na elaboración do TFM que se siga a estructura recomendada para cada tipo de traballo (elaboración de programas, estudos de caso, perfil de usuarios ou avaliación de programas), así como os criterios de calidade que se lle entregarán ao alumnado. Además dos criterios mencionados, teráse en conta a calidade da defensa oral do TFM (ata 7 puntos a realización memoria do traballo e ata 3 puntos a sía defensa oral)	100	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CE1 CE2 CE4 CE8

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación do TFM realizarase en primeira instancia polo titor académico, que dará o seu visto e prace, para proceder á súa defensa pública oral ante un tribunal constituído por tres profesores/as do Máster. O tribunal emitirá unha puntuación final entre 0-10 puntos (ata 7 puntos pola realización da memoria do traballo e ata 3 puntos pola calidade da súa defensa oral). Os alumnos solicitarán a presentación e avaliación do TFM co visto e prace do seu respectivo titor académico.

Os criterios de avaliación están publicados na web do mestrado.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Outros comentarios

NORMAS BÁSICAS DE PRESENTACIÓN

Na web do Mestrado, apartado Materias - TFM, recóllense as orientacións para a realización e presentación do TFM.